

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA SANAT DALI**

**ÇAĞDAŞ KÜTÜPHANELERİN YENİ ANLAMI VE İÇ MEKÂN TASARIMI
ÜZERİNE BİR İNCELENME**

İeva Morta BALTACIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2022

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA SANAT DALI**

**ÇAĞDAŞ KÜTÜPHANELERİN YENİ ANLAMI VE İÇ MEKÂN TASARIMI
ÜZERİNE BİR İNCELENME**

İeva Morta BALTACIOĞLU

Danışman: Doç. Dr. Tülay CANBOLAT

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Gülertan AKYÜZLÜER

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Tunç Aslan TÜLÜCÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2022

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından İç Mimarlık Ana Sanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Tülay CANBOLAT

(Danışman)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Gülertan AKYÜZLÜER

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Tunç Aslan TÜLÜCÜ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../2022

Prof. Dr. Serap ÇABUK

Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. ... / 03 / 2022

İMZA

İeva Morta Baltacıoğlu

ÖZET**ÇAĞDAŞ KÜTÜPHANELERİN YENİ ANLAMI VE İÇ MEKÂN TASARIMI
ÜZERİNE BİR İNCELEME****İeva Morta BALTACIOĞLU****Yüksek Lisans Tezi, İç Mimarlık Ana Sanat Dalı****Danışman: Doç. Dr. Tülay CANBOLAT****Şubat 2022, 93 sayfa**

Bu araştırma, çağdaş kütüphanelerin yeni anlamına ve günümüz çağdaş kütüphane mekânlarının rolünün anlaşılmasına odaklanmıştır. Çalışmada, kütüphaneler yeni kütüphanecilik anlayışı ile birlikte değerlendirilmiştir. Çalışmanın kuramsal bölümünde kütüphanenin tanımı, tarihçesi, kütüphanelerin değişen anlamı ve çağdaş kütüphanelerde iç mekân tasarımlarını belirleyen faktörler incelenmiştir. Geleneksel ve çağdaş kütüphanelerin karşılaştırması yapılarak mekân niteliğini belirleyen faktörler saptanmıştır. Dünya’da ve Türkiye’de göreceli olarak diğer kütüphanelere göre daha fazla kullanıcıya ev sahipliği yapan altı kütüphanenin iç mekân tasarımları belirlenen faktörlerle analiz edilerek değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kütüphane, iç mekân tasarımı, çağdaş iç mekân, mekân tasarımı, kütüphanecilik anlayışı

ABSTRACT**THE NEW MEANING OF CONTEMPORARY LIBRARY AND AN
INVESTIGATION ON INTERIOR DESIGN****İeva Morta BALTACIOĞLU****Master Thesis, Department of Interior Design****Supervisor: Assoc. Prof. Tülay CANBOLAT****February 2022, 93 pages**

This research focuses on the new meaning of contemporary libraries and understanding the role of contemporary library spaces today. In the study, libraries were evaluated together with the new librarianship approach. In the theoretical part of the study, the definition of the library, its history, the changing meaning of libraries and the factors that determine interior design in contemporary libraries were examined. By comparing traditional and contemporary libraries, the factors determining the quality of the space were determined. The interior designs of six libraries, which host relatively more users than other libraries in the world and in Turkey, were analyzed and evaluated with the determined factors.

Keywords: Library, interior design, contemporary interior, space design, librarianship mentality

ÖNSÖZ

Tezim boyunca bana verdiği tüm uzman rehberliği, üstün öngörü ve değerli profesyonel tavsiyeleri için tez danışmanım Doç. Dr. Tülay CANBOLAT'a minnettarım. Bu tez benim için bir meydan okuma, eşsiz bir öğrenme deneyimiydi. Sayın Dr. CANBOLAT ile çalışmak bir zevkti.

Dostlarım, Türkiye'deki kız kardeşlerim Betül Kayabaş ve Seval Kanıbir'e, tezimi yazarken kızlarımı emanet ettiğim komşularıma sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Güler yüzlü gülümsemeleri ve en karamsar anlarımda destekleri ile süreç boyunca beni motive ettiler. Ayrıca araştırmalarım için gerekli desteği ve pozitif enerjiyi veren İskenderun Teknik Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi Eski Başkanı Nurten Çelik, Kütüphaneci Müslüm Yurtseven ve Doç.Dr. Yasin Erdoğan'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tez komitesi üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Gülertan AKYÜZLÜER ve Dr. Öğr. Üyesi Tunç Aslan TÜLÜCÜ'e teşekkür etmek istiyorum. Onları komite üyelerim olarak görmek benim için bir onurdur.

Ebeveynlerim Rolandas Repsyte, Danguela Repsysis'e ve abim Tadas Repsyte'ye hayatım boyunca gösterdikleri sevgi, destek ve teşvik için en derin ve sonsuz şükranlarımı sunmak istiyorum.

Bu tezi sevgileri, fedakarlıkları ve bağlılıkları için eşim Mustafa Kaan Baltacıoğlu, kızlarım Nida ve Melda'ya adanmış istiyorum. Tezime katkıları paha biçilemez.

**Norėčiau padėkoti savo sutuoktiniui, savo vaikams, kaimynams ir mano
šeimai už palaikymą. Su meile iš Lietuvos.**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
KISALTMALAR	ix
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Kapsam ve Sınırlıklar	3
1.5. Önceki Çalışmalar	3
1.6. Materyal ve Yöntem	6

BÖLÜM II

KÜTÜPHANE VE KÜTÜPHANECİLİK ANLAYIŞI

2.1. Kütüphanenin Tanımı	7
2.2. Kütüphanelerin Amaç ve Misyonu	8
2.3. Kütüphanelerin Tarihçesi	8
2.4. Geleneksel ve Çağdaş Kütüphane Anlayışı	11

BÖLÜM III

ÇAĞDAŞ KÜTÜPHANELERDE İÇ MEKÂN TASARIMLARINI BELİRLEYEN FAKTÖRLER

3.1. Çağdaş Kütüphanelerin Mekân Nitelikleri	13
3.2. Estetik Gereksinimler	14

3.3. Sosyalleşme	17
3.4. İç Mekân-Kullanıcı Etkileşimi.....	19
3.5. Mobilya Tasarımı.....	20
3.6. Teknolojik Gelişmeler	21
3.7. Doğal Işık, İç-Dış İlişkisi.....	24
3.8. Aydınlatma.....	27
3.9. Ses Kontrolü	30

BÖLÜM IV

SEÇİLİ KÜTÜPHANE ÖRNEKLERİNDE İÇ MEKÂN TASARIM ANALİZLERİ

4.1. Dünya Çağdaş Kütüphane Örnekleri	33
4.2. Türkiye Çağdaş Kütüphane Örnekleri	57
4.2.1. Salt Galata Kütüphanesi Örneği	58
4.2.2. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Örneği	65
4.2.3. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi Örneği	73

BÖLÜM V

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

5.1. Değerlendirme ve Sonuç.....	81
KAYNAKÇA.....	86
ÖZGEÇMİŞ.....	92

KISALTMALAR

DESAM	: Demokrat Eğitimciler Sendikası Araştırma Merkezi
EBLIDA	: Kütüphane, Enformasyon ve Dokümantasyon Dernekleri Avrupa Bürosu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
IFLA	: Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu
Wi-Fi	: Kablosuz Bağlantı Alanı
STEM	: Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik
CNC	: Bilgisayar sayımlı yönetim
AR:	: Artırılmış Gerçeklik
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurulu
3D	: Üç Boyutlu

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Kütüphane Mekânlarının Geleneksel ve Çağdaş Yaklaşımlar Açısından Karşılaştırılması.....	11
Tablo 2. IFLA' ya Göre Masa Yüksekliğinde Önerilen Aydınlatma Seviyeleri	29
Tablo 3. Stuttgart Şehir Kütüphanesi Genel Bilgileri	34
Tablo 4. Stuttgart Şehir Kütüphanesi Mekân Analizi	39
Tablo 5. Tianjin Binhai Kütüphanesi'nin Genel Bilgileri.	41
Tablo 6. Tianjin Binhai Kütüphanesi'nin Mekân Analizi.	46
Tablo 7. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesinin Genel Bilgileri	48
Tablo 8. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesinin Analizi	55
Tablo 9. TÜİK Verilerine Göre Hazırlanan Türkiye Kütüphane Kullanıcı Verileri... ..	55
Tablo 10. Salt Galata Kütüphanesi Genel Bilgileri	55
Tablo 11. Salt Galata Kütüphanesi Mekân Analizi.....	65
Tablo 12. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Genel Bilgileri	68
Tablo 13. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Mekân Analizi	71
Tablo 14. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi Genel Bilgileri	73
Tablo 15. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi Mekân Analizi	78
Tablo 16. Dünya Örneklerinde Çağdaş Yaklaşımların Saptanması	83
Tablo 17. Türkiye Kütüphane Örneklerinde Çağdaş Yaklaşımların Saptanması	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. M.Ö 3000-4000 dönemine ait kil tablet örneği	9
Şekil 2. Oslo merkez kütüphane iç mekânı	15
Şekil 3. Amsterdam Halk Kütüphanesi	15
Şekil 4. Wentworth Teknoloji Enstitüsü Schumann Kütüphanesi.....	16
Şekil 5. Edmonton Halk Kütüphanesi	17
Şekil 6. Sydney “Green Square” Kütüphanesi	18
Şekil 7. “Salt Galata” sosyalleşme mekânları, İstanbul.....	18
Şekil 8. “Makerspace” temsili.....	22
Şekil 9. Bisikletli şarj temsili.....	22
Şekil 10. Artırılmış gerçeklik uygulamalarına örnek temsili	24
Şekil 11. Seattle Halk Kütüphanesi	25
Şekil 12. Kütüphane mekânlarında doğal ışık kullanımı.....	26
Şekil 13. Modern gün ışığı stratejilerine kinetik gölgeleme.....	27
Şekil 14. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi farklı aydınlatma türleri kullanımı..	28
Şekil 15. Virginia Üniversitesi'nde bir kubbe ve küp kütüphanesi örneği	31
Şekil 16. Stuttgart Şehir Kütüphanesi merkezinde beyaz küp.....	34
Şekil 17. Stuttgart Şehir Kütüphanesi mekan konsepti	35
Şekil 18. Stuttgart Şehir Kütüphanesi karşılama	36
Şekil 19. Stuttgart Şehir Kütüphanesi doğal ve yapay aydınlatma	36
Şekil 20. Stuttgart Şehir Kütüphanesi iç mekan örneği.....	37
Şekil 21. Serbest okuma mekânları.....	38
Şekil 22. Stuttgart Şehir Kütüphanesinde sanat ve sergileme.....	38
Şekil 23. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi.....	42
Şekil 24. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi iç mekan örneği	42
Şekil 25. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi iç mekan örneği	43
Şekil 26. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi iç mekan örneği	44
Şekil 27. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesinde serbest zaman mekanları.....	45
Şekil 28. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi oditoryumu.	45
Şekil 29. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi.....	48
Şekil 30. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi iç mekân kurgusu ve işlevi.....	49

Şekil 31. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi mekân kurgusu.....	50
Şekil 32. Kütüphane görevlisine erişim.....	50
Şekil 33. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi çalışma alanları	51
Şekil 34. Raflar arasında yaratılan boşluk, iç-dış mekân ilişkisi	51
Şekil 35. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi çalışma alanları	52
Şekil 36. Kütüphanede yapay ve doğal aydınlatma	52
Şekil 37. Kütüphane mekânlarında teknik ekipmanlar	53
Şekil 38. Boş zaman/serbest okuma mekânları	54
Şekil 39. Boş zaman/serbest okuma mekânlarında geçici sergi	54
Şekil 40. Salt Galata Şehir Kütüphanesi kurgusu	59
Şekil 41. Salt Galata Şehir Kütüphanesi.....	60
Şekil 42. Kütüphane görevlisi- çalışma masası-mekân ilişkisi	60
Şekil 43. Salt Galata Şehir Kütüphanesi aydınlatma temsili	61
Şekil 44. Salt Galata Şehir Kütüphanesi iç mekânında malzeme/mobilya.....	62
Şekil 45. Salt Galata Kütüphanesi geçici sergi	62
Şekil 46. Salt Galata Kütüphanesi serbest zaman alanı	63
Şekil 47. Tarihi Beyazıt Devlet Kütüphanesi.....	66
Şekil 48. Beyazıt Devlet Kütüphanesi iç mekân örneği	66
Şekil 49. Beyazıt Devlet Kütüphanesi plan ve kesiti	67
Şekil 50. Beyazıt Devlet Kütüphanesi arşivi.....	67
Şekil 51. Beyazıt Devlet Kütüphanesinde aydınlatma	68
Şekil 52. Beyazıt Devlet Kütüphanesinde yazma eserlerin cam prizmada korunması	69
Şekil 53. Beyazıt Devlet Kütüphanesinde yapay ve doğal aydınlatma	69
Şekil 54. Beyazıt Devlet Kütüphanesinde mobilya-malzeme	70
Şekil 55. Beyazıt Devlet Kütüphanesi mekânlarında sergi	70
Şekil 56. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi kat planı ve mekan kurgusu	74
Şekil 57. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi ...	75
Şekil 58. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi iç mekan.....	76
Şekil 59. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi renk kullanımı.....	77
Şekil 60. Kütüphanede mobilya/malzeme	77

BÖLÜM I

GİRİŞ

Vakıf olarak kurulan kütüphaneler, Osmanlı İmparatorluğu'nda çok önemli hizmet kurumlarıydı. Bu vakıflar, yaklaşık 800 yıldır Anadolu'nun sosyal, kültürel, bilimsel gelişimine katkıda bulunmuştur. Kütüphaneler geçmişte bilgi ve tecrübelerin toplanmasında, korunmasında, sunulmasında ve topluma yayılmasında önemli rol oynamışlardır. Ancak, XVIII. Yüzyıldan sonra, vakıfların katkısı askeri, ekonomik ve sosyal gelişlerin bir sonucu olarak bilimsel, kültürel ve sosyal yaşam açısından giderek azalmıştır. Günümüz dijital çağında şehir kütüphane kullanıcılarının yüzdesi azalmakta şehir kütüphanelerine kullanıcının ilgisini çekmek güçleşmektedir.

DESAM'in (Demokrat Eğitimciler Sendikası Araştırma Merkezi) 2015 yılında yayınlandığı rapor, Türkiye'de okuma alışkanlığının çok düşük seviyede olduğunu göstermektedir. Avrupa Birliği ülkelerinde kitap okuma oranı % 21 iken Türkiye'de sadece yüzde 0,01'dir. DESAM raporunda atıfta bulunulan UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Birliği) dünyadaki okuma alışkanlıkları raporuna göre Türkiye, kitap okuma oranında dünya ülkeleri arasında 86'ncı sıradadır. Sıralamada Gambiya, Fildişi Cumhuriyeti gibi Afrika ülkeleriyle birlikte yer almaktadır. Bu istatistikler, Türkiye'de okuma alışkanlığının çok düşük olduğunu göstermektedir. Türkiye'de şehir kütüphaneleri sayısı dikkate alındığında, diğer gelişmiş ülkelerin gerisinde olduğu görülmektedir. Ayrıca artan nüfusla birlikte, kişi başına düşen kütüphane sayısı azalmaktadır. 2004 yılında 1.367 olan şehir kütüphanesi sayısı 2013 yılında 1.118'e gerilemiştir. Avrupa ülkelerine baktığımızda ise kütüphaneler açısından durumun oldukça farklı olduğu görülmektedir. EBLIDA (Kütüphane, Enformasyon ve Dokümantasyon Dernekleri Avrupa Bürosu) istatistiklerine göre; Almanya'da şehir kütüphanesi sayısı 9.550, Fransa'da ise 9.400'dür. Kütüphanelere kayıtlı kullanıcı sayısı bakımından da Türkiye Avrupa ortalamasının çok gerisindedir. Fransa'da kayıtlı kullanıcı sayısı 11,3 milyon, İngiltere'de ise 11,4 milyon iken, Türkiye'de şehir kütüphanelerinde kayıtlı kullanıcı sayısı sadece 1 milyondur (<http://www.eblida.org/activities/position-papers.html>). Kütüphanelerin ziyaretçi sayılarındaki azalma, koleksiyon eksiklikleri, faydalanılan hizmetlerin yavaş veya yorucu olması, lokasyonun ulaşım zorlukları gibi başlıca nedenlerden kaynaklanabilmektedir.

Teknolojinin ilerlemesi bugünlerde bilgi dolaşımında ve bilgiye ulaşmada önemli bir rol oynamaktadır. İnternet kullanıcılarına her yerde ve her zaman kolay erişim sağlamaktadır. Bilgi teknolojisinin güçlü gelişimi, şehir kütüphanelerinin “bilgi merkezi” olan rolünü “öğrenme ve sosyalleşme” merkezine dönüştürmektedir.

Günümüzde bir kütüphane, kullanıcılarının sadece bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için değil, aynı zamanda öğrenmek, araştırma yapmak, rahatlamak, çalışmak ve gruplar halinde etkileşimde bulunmak için sosyal alanlar sağlamakla da yükümlüdür. Bir kütüphane, yaşanan çağa ve insanların davranış biçimlerine göre kendini güncellemelidir. Ancak bu sayede işlevselliğini devam ettirebilmesi mümkün olacaktır.

Modern şehir kütüphaneleri teknolojik alt yapı desteği ile toplumda farkındalık yaratmalı ve sunduğu hizmetlerle kullanıcı dostu, işlevsel ve güncel olmalıdır. Kütüphanelerin mekân tasarımları çekicilik ve etkinlik sorunlarını ortadan kaldırarak kullanıcıların ilgisini çekmeyi kolaylaştıracaktır.

Latimer, K. ve Niegaard, H. (2007) çalışmalarında, 21. yüzyılda kütüphanelerin rolünün ve kullanıcı ihtiyaçlarının değişmesiyle beklentilerin de değiştiğini ifade etmiş, başlıca yenilikleri; kullanıcı mekânlarının iyi planlanması, konforlu ve çekici olması olarak sıralamışlardır (Latimer, K., & Niegaard, H., 2007, s.8). Kütüphanelere ilgiyi arttırmak için, mekânları kullanıcıya çekici kılmak üzere tasarım tabularından çıkmak fark yaratacaktır.

1.1. Problemin Tanımı

Türkiye’de okuma alışkanlığının azalması, kütüphane iç mekân tasarımlarına odaklanmayı gerektirmekle birlikte okuyucu sayısını arttırmanın yolu olarak; gelişen bilgi teknolojileri, çalışma anlayışı, öğrenme yöntemleri göz önüne alınarak kütüphane iç mekân tasarımlarının güncellenmesi gibi problemler olduğu anlaşılmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Türkiye’de okuma alışkanlığının çok düşük seviyelerde olması, kütüphane iç mekân tasarımlarını çözüm olabilecek şekilde (kütüphane iç mekân tasarımları), değişen çalışma anlayışına göre yeniden ele alınması düşünülmüştür yeniden ele alınmasını gerektirmektedir. Bu soruna çözüm üretmenin önemli yöntemlerinden biri kütüphane iç mekân tasarımlarını, değişen çalışma anlayışına göre yeniden ele almaktır. Şehir kütüphanelerinin değişen gereksinimler doğrultusunda yeni anlamının ve iç mekan tasarım yaklaşımlarının analiz edileceği bu çalışma ile;

- Kütüphanenin tanımı nedir? Günümüz şehir kütüphaneleri algısı nasıldır?
- Çalışma kültürünün geleneksel ve günümüz şehir kütüphaneleri arasında yarattığı iç mekân tasarım farklılıkları nelerdir?
- Çağdaş şehir kütüphaneleri tasarımlarında önemli tasarım yaklaşımları nelerdir? sorularına cevap aranmıştır.

Araştırma Soruları:

- Kütüphanenin tanımı nedir?
- Geleneksel ve çağdaş kütüphane anlayışı.
- Çağdaş kütüphane tasarımlarında önemli tasarım yaklaşımları?
- Kullanıcının ihtiyaçlarını karşılamak için çağdaş kütüphane mekânları tasarım kriterleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Son araştırmalar, pek çok ülkenin şehir kütüphanelerine ziyaretçi çekmede sorun yaşadığını göstermektedir. Yapılan çalışmanın, şehir kütüphanelerinin yeni anlamlarının sorgulanmasına ek olarak, hem Türkiye’de hem de Dünya’da ziyaretçi sayısı ile ön plana çıkan şehir kütüphaneleri iç mekân tasarım yaklaşımlarının incelenmesiyle elde edilen verilerin, günümüz ve gelecekteki tasarımlara kaynak oluşturması hedeflenmiştir.

1.4. Kapsam ve Sınırlıklar

Öncelikle bu çalışmada, Dünyada son 10 yılda tasarlanan veya yeniden işlevlendirilen, göreceli olarak diğer kütüphanelere göre daha fazla kullanıcıya ev sahipliği yapan kütüphanelerin iç mekân tasarım yaklaşımları incelenmiştir.

1.5. Önceki Çalışmalar

Kütüphane kullanımı hakkındaki araştırmalar ve kütüphane tasarımı alanında yapılan çalışmalar, mekân tasarımının kütüphane kullanımı üzerinde önemli ölçüde etkisi olabileceğini göstermiştir.

Leighton, P.D (1999) ve diğerleri şehir kütüphanelerinin yeni rolleri üzerine yaptıkları araştırmada, kütüphanelerin temel rolünün sadece bir bilgiye ulaşım aracı

olmadığını, aynı zamanda toplumsal gelişim yoluyla bir değişimin de aracı olduğunu ifade etmişlerdir (Leighton, P. D vd.,1999, s.43).

McCabe ve Kennedy (2003), bir kütüphane binasının estetik ve çekici gelmesi gerektiğini belirtmiştir. McCabe ve Kennedy’ nin tanımlamaları hem yeni kütüphane binaları hem de yenileme gerektiren kütüphane binaları için geçerlidir (McCabe, G. B. & Kennedy, J. R., 2003, s.22).

Anandasivam ve Cheong'a (2008) göre, en büyük zorluk şehir kütüphanelerine daha fazla genç ve genç-yetişkin kazandırmaktır. Kütüphanelerin “*havalı-cazip-cezbedici*” ve “*rahat*” olması gerekmektedir. Böylece gençler kütüphaneleri toplantılar ve birlikte zaman geçirmek için iyi bir yer olarak kabul edebilirler (Anandasivam, K., & Cheong, C. F., 2008, s.655). Mekânlarda homojen ve şaşırtıcı bir tasarım yaratılarak, kütüphane ziyaretçilerinin sayısını arttırmak hedeflenebilir.

Rooney-Browne (2009), şehir kütüphanelerinin canlı ve sıcak mekânlara dönüşmesi ve farklı gruplara mekân önermenin gerekliliğini ileri sürmüşlerdir. Ancak bu özelliklere sahip kütüphaneler, modern çağda eğitim ve kültür merkezi olarak kullanılmaya devam edecektir (Rooney-Browne, C., 2009, s.343).

Juhneviča & Udre (2010)’nin yapmış oldukları araştırma, çok fazla açık alana sahip modern kütüphanelerin, konforlu mobilyaların ve kullanıcıların dizüstü bilgisayarlarıyla çalışabilmelerini sağlayacak birçok mekân veya çalışma alanına sahip olduğunu göstermektedir. Kütüphanelerin çoğunda açık Wi-Fi internet erişimi, elektronik kataloglar ve diğer teknik donanımlar bulunmaktadır (Juhneviča, E., & Udre, D., 2010, s. 5).

Araştırma konusuna ilişkin ulusal tez merkezinde yapılan incelemede “kütüphane” dizininde ve mimarlık/iç mimarlık ana bilim dallarında tamamlanan lisansüstü tez sayısı toplam 8 olup, 1 tane doktora ve 7 tane yüksek lisans tezinden oluşmaktadır. En eski tarihli tez 1990 yılında Eroğlu, B., en güncel olan ise 2020 yılında Aydoğan M., E. tarafından tamamlanmıştır.

Aydoğan M., E. (2020) araştırmasında güncel kütüphanecilik ilkelerinin belirlenmesi ve yeni yapılacak yapılar için mimari tasarım rehberi oluşturmayı amaçlamıştır (Aydoğan Moza, E., 2020, s. 31).

Eroğlu, B. (1990), Anadolu’da farklı şehirlerde bulunan 10 tarihi Türk kütüphanesini mimari yaklaşımlarla incelemiştir. Yapıların durumlarını ve malzemelerini benzerlik ve farklılıklarını araştırmıştır. Ayrıca batı dünyasındaki tarihi

kütüphanelerin mimari özelliklerini; nasıl, ne zaman, nerede ve kimler tarafından inşa edildiğini karşılaştırmalı olarak açıklamıştır (Eroğlu, B., 1990, s.3).

Erişilebilen toplam 8 lisansüstü tezin geri kalan 6 tanesi kronolojik sıraya göre şu şekilde sıralanmaktadır:

Altuğ B.G. (2019), Üniversite kütüphanelerinin mekânsal analizi, Yıldız Teknik Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Mimarlık Ana Bilim Dalı / Mimari Tasarım Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 122s.

Okutan R. S. (2016), Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi örneğinde yapı binaların yeşil renovasyonuna kullanıcı odaklı bir yaklaşım, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi / Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü / İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 125s.

Ocakcan T. K. (2013), 18. yüzyıl Osmanlı kütüphanelerinin yapım teknikleri ve I. Mahmut Kütüphanesi restorasyon uygulaması üzerine bir değerlendirme, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Restorasyon Ana Bilim Dalı / Koruma-Yenileme ve Restorasyon Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 234 s.

Dölgen H. (1997), Kütüphaneler, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Bina Bilgisi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 174s.

Pınarcıkoğlu İ.E., (1995), Murad Molla Kütüphane Kompleksi restorasyon projesi, İstanbul Teknik Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 69s.

Yıldırım S. (1995), Kütüphanelerde aydınlatma ve teknolojik gelişmelerin kütüphane aydınlatmasında etkileri, İstanbul Teknik Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 104s.

Çağdaş kütüphaneler üzerine gözlem, araştırma ve çalışmalar yapan araştırmacılar genellikle ortak noktalara dikkat çekmişlerdir. Kütüphane tasarımı ve kütüphanecilikte yeni anlayışlar çerçevesinde yapılmış son literatür incelemeleri yapılarak hazırlanan bu araştırma Türkiye’de ki mevcut durumu farklı örnekler ile ele almıştır. Sosyokültürel açıdan çok büyük öneme sahip çağdaş kütüphane kavramı, ülkemizde yeterli ilgiyi görememiştir. Bu çalışma, çağdaş ve geleneksel kütüphanelerin tanımları, kütüphanelerde çağdaş iç mekân tasarım yaklaşımları, kullanıcı davranışlarını etkileyen ve kullanıcının dikkatini çeken iç mekân unsurlarını incelenerek literatüre katkı sağlayacaktır. Dünya’da ve Türkiye’de mevcut nitelikli kütüphanelerin iç mekân tasarımlar ele alınmaktadır.

1.6. Materyal ve Yöntem

Dünya’da ve Türkiye’deki çağdaş kütüphaneler ve iç mekan tasarımları bu tez çalışmasının materyalini oluşturmaktadır. Dünyadan seçilen kütüphaneler:

- Stuttgart Şehir Kütüphanesi
- Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi
- Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi

Türkiye’ den seçilenler kütüphaneler ise:

- Salt Galata Şehir Kütüphanesi
- Beyazıt Devlet Kütüphanesi
- Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi olmak üzere toplam altı kütüphane seçilmiş ve incelenmiştir.

Bu tezde literatür taraması ve analiz yöntemi (çalışmaya kaynak olabilecek bilgi, belge, doküman, tez, makale vb.) kullanılarak değerlendirme ve sonuçlar oluşturulmuştur. Ölçütler ilerleyen bölümlerde detaylı olarak sunulmuştur. Bu detaylandırma mevcut kütüphaneler üzerinde yapılan analizlerin objektif, nesnel olarak sonuçlar kısmında paylaşılmıştır.

BÖLÜM II

KÜTÜPHANE VE KÜTÜPHANECİLİK ANLAYIŞI

2.1. Kütüphanenin Tanımı

“Bir kütüphane karşısında insan kendini büyük bir sermayenin yanındaymış gibi hissediyor, sessiz sedasız hesapsız faiz getiren bir hazine.”

Wolfgang Van Goethe

Bir kütüphane kolayca ulaşılabilen ve herkes için mevcut olan merkezi bilgi kaynağıdır. Belli bir sisteme göre tasnif edilen kitap ve benzeri materyallerin toplandığı, saklandığı, okuyucu ve araştırmacıların istifadesine sunulduğu yer. Farsçada ev manasına gelen “hane” ile Arapçada kitaplar manasına gelen “kütüb” kelimelerinin birleşmesinden meydana gelen “hane-i kütüb” (kitaplar evi) isim tamlamasındaki tamlama “i”sinin düşmesi ve kelimelerin yer değiştirerek birleşmesinden meydana gelmiş, Kütüphane şeklinde söylenen birleşik bir isimdir. Günümüzde yeni ilmi materyallerin çeşitlenip çoğalması neticesinde ortaya çıkan, süreli yayın, grafik, sesli ve görüntülü yayınların meydana getirdiği koleksiyonlardan meydana gelen kütüphaneler de bulunmaktadır (<https://kutuphane.kitapi.net/blog/21-04-2016/kutuphane-nedir/491>).

UNESCO'ya göre, kütüphane yerel bilgi merkezi olarak tanımlanmakta ve her türlü bilgiyi kullanıcılarına kolaylıkla sunmaktadır. Kütüphane hizmetleri, yaşa, ırka, cinsiyete, dine, milliyete, dile veya sosyal duruma bakılmaksızın herkese erişim eşitliği temelinde verilmektedir. Dilbilimsel azınlıklar, engelliler veya hastanedeki veya hapisanedeki insanlar gibi düzenli servis ve materyalleri, örneğin dilsel azınlıkları kullanamayanlara özel hizmetler ve materyaller sağlanmalıdır. Tüm yaş grupları ihtiyaçları ile ilgili materyal bulmalıdır. Koleksiyon ve hizmetler, geleneksel materyallerin yanı sıra her türlü uygun medya ve modern teknolojiyi de içermelidir. Yüksek kalite ve yerel ihtiyaç ve koşullara uygunluk esastır. Materyal mevcut eğilimleri ve toplumun evrimini, aynı zamanda insani çaba ve hayal gücünün anısını yansıtmalıdır. Koleksiyonlar ve hizmetler herhangi bir şekilde ideolojik, politik veya dini sansüre veya ticari baskıya maruz bırakılmamalıdır (Peteksen, E. N., 1953, s.540).

Günümüz dijital çağında kütüphaneler bir bilgi kaynağından daha fazlası haline gelmektedir. Bireylerin veya grupların bir araya gelerek keşfetmek, öğrenmek, buluşmak, etkileşimde bulunmak, sosyalleşmek ve aynı zamanda kaynaklara ve

bilgilere demokratik erişimin sağlandığı mekânlardır. Dolayısıyla kütüphaneler günümüzün yeni sosyalleşme merkezleri haline gelmektedir. McCabe ve Kennedy'ye (2003) göre, kütüphane herkese ait bir yer olarak tanımlanmaktadır. Yeni kütüphaneler genellikle kitapçılar gibi düzenlenmekte ve birçoğu ziyaretçilerini dinlenmeye teşvik eden hafif yiyecekler vb. seçenekler sunmaktadır (McCabe, G. B., & Kennedy, J. R., 2003, s.73). Kütüphaneler giderek daha fazla sosyal etkileşime ortam sağlayacak toplantı alanı, seminer odası, sahne sanatları ve galeri gibi işlevleri barındırmaktadır. Bu etkinliklerin ve ilgi çekici aktivite mekânlarının tümü, kütüphaneyi istenen ve talep edilen bir yer haline getirmekle birlikte, ihtiyaç duyulan alan ve hacmi arttırmaktadır.

2.2. Kütüphanelerin Amaç ve Misyonu

Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu (IFLA)'na göre Dünya'da 2,6 milyon kütüphane olduğu tahmin edilmektedir (<https://librarymap.ifla.org/map/Metric/Number-of-libraries>). Yıllar içinde ziyaretçi sayılarının azalması, kütüphaneleri yenilikçi tasarımlara yönlendirmektedir. Bilgiye erişebilmek ve bilgi sahibi olmak temel bir insan hakkıdır ve artık dünya tarihinde hiç olmadığı kadar doğru ya da yanlış ayırt edilmeksizin bilgi bulunmaktadır. Herkese açık bir kamu kütüphanesi, doğru bilgiyi toplama, düzenleme ve kullanmada ve ayrıca çok çeşitli bilgi kaynaklarına erişim sağlamada kilit role sahiptir. Her tür kütüphanenin (halk, okul ve akademik vb.) amacını tanımlayan ve kütüphanenin kime hizmet ettiğini açıklayan merkezi bir rehberlik misyonu olmalıdır.

Halk kütüphanesinin temel amacı, rekreasyon ve rahatlama dahil olmak üzere eğitim, bilgi ve kişisel gelişim için bireylerin ve grupların ihtiyaçlarını karşılayan çeşitli kaynaklar ve hizmetler sağlamaktır. Halk kütüphanesi, resmi ve gayri resmi öğrenme süreçlerini desteklemek için uygun şartlarda materyal sağlamalıdır. Bireye geniş ve çeşitli bilgi, fikir ve görüşlere erişme imkânı sağlayarak demokratik bir toplumun gelişmesinde ve korunmasında önemli rol oynamaktadır. Kütüphaneler, ulusal ve kültürel sınırları aşarak; dünyanın neresinde olursanız olun, eğitilmiş ve okuryazar bir popülasyon yaratmanın ve sürdürmenin temel bir parçasıdır.

2.3. Kütüphanelerin Tarihçesi

İlk kütüphanelerin oluşturulması, kayıtlı insanlık tarihinin önemli bir başlangıcıdır. İlk dönemlerde bir kayıt odası (veya arşiv) ile kütüphane arasında bir ayırım ayırım bulunmamaktaydı. Mezopotamyalılar ve Mısırlılar gibi eski medeniyetler

en eski yazı biçimlerini geliştirmeye başladığında - Mezopotamya Çivi yazısı ve daha sonra Mısır hiyeroglifleri - yazarlar envanterleri listeleyen kil tabletlerin (Şekil 1) arşivlerini oluşturmaya başladılar. Taşınması ve işlenmesi zor olduğu için öncelikle sadece zaruri durumlar yani toplumsal ekonomik ve ticari kayıtlar için kullanılan arşivleme sistemi zamanla kültür sanat ve sosyal yaşayış biçimlerini günümüze aktaracak formlara dönüşmüştür. Bu ilk belgeler artan bilgi ve erken insan uygarlığında etkili olmuştur. Genellikle toplumlar inşa etmek için gerekli olan önemli bilgileri paylaşmışlardır. Erken tıbbi teşhislerden, yıllık hasat fazlalarının envanterlerine, Hammurabi Yasası gibi şehir devletlerini yöneten yasalara kadar, bu eski yazarlar, gerektiğinde bilgi alabilmeleri için belgeleri toplamışlardır (<https://blog.britishmuseum.org/a-library-fit-for-a-king/>). Bu şekilde, eski din bilgileri insanların kayıtlı bilgilere erişmelerini sağlayarak kütüphanecilerin rolünü ortaya koymuştur.

Şekil 1. M.Ö 3000-4000 dönemine ait kil tablet örneği

Kaynak: <https://blog.britishmuseum.org/a-library-fit-for-a-king/> (03.03.2022)

Ortaçağ Avrupa kütüphanelerinde ciltli el yazmaları değerli ve çoğu zaman hantaldı. Bu yüzden her birinin ayrı bir masaya zincirlenmesi gerekiyordu.

Bilinen ilk kâğıt parçası Çin'in Gansu eyaletindeki Fangmatan'da ortaya çıkarılmıştır. Batı Han hanedanı döneminde MÖ 179-41 yıllarına tarihlenmektedir (https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_libraries). Baskı ile kitaplar küçülerek değiştirilebilir hale gelmiştir. Böylece zincirler çıkmış ve kitaplar raflarda dikey olarak depolanmaya başlamıştır. Daha sonra raflar, okuma galerilerinden duvarlara, bazen galerilerle birden fazla katmana dönüşmeye başladı. Artık kitapların ciltlenebilmesi mümkündü ve böylece koleksiyonerler genellikle zarif yaldızlı ciltleme tercihleri ile farklılık yaratmışlardır. Eski uygarlıklar kâğıt üretimi için teknikler geliştirdikçe,

devletlerin ve bireylerin oluşturmaya başladığı büyük parşömen koleksiyonlarını muhafaza etmek için büyük kütüphaneler inşa edilmiştir.

Bu büyük antik kütüphaneler arasında İskenderiye Kütüphanesi ve Hanedanlık döneminde yaratılan Çin İmparatorluk Kütüphaneleri vardı. Çin Hanedanlığı tarafından kurulan kütüphaneler özellikle kütüphane tarihinde heyecan vericiydi, çünkü Çinli kütüphaneci Liu Xin ilk kütüphane sınıflandırma katalog sistemini (Frank) yarattı (De Vinne, T. L., 1969, s.24). Ayrıca, eski Çin yazarları, ilk büyük ölçekli baskıyı ve metinlerin toplu olarak dağıtılmasını sağlayan ahşap blok baskı gibi önemli kitap baskı teknolojilerini icat etmişlerdir.

Antik çağ, Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla sona erdiğinde, dini kurumlar eski devlet ve özel kütüphanelerin işlevlerini devralmaya başladı. Batı Avrupa'da Katolik rahipler yazılı metinlerin toplanmasında ve oluşturulmasında aktif bir rol oynamışlardır. Müslüman ülkelerde, dini liderler ve akademisyenler, Çinli akademisyenler tarafından geliştirilen baskı tekniklerini kullanmışlardır. Kur'an metinlerini muhafaza etmek için kütüphaneler oluşturmuşlar, aynı zamanda Arap bilim adamları tarafından astronomi ve matematikteki önemli gelişmelere destek olmuşlardır (İstanbul Teknik Üniversitesi Vakfı, 2019, s.2).

Rönesans ve daha sonra Aydınlanma hareketleri Avrupa'ya yayıldıkça, dini olmayan kütüphaneler ortaya çıkmaya başladı. Bu kütüphaneler felsefe, matematik, din ve bilim üzerine yazılı metinler toplayan ve üreten akademisyenlerin kurumsal buluşma yerleri olarak hizmet vermiştir. Gutenberg Matbaası'nın oluşturulmasından sonra, kütüphaneler sadece değerli eski metinleri değil, modern kitapları da saklamaya başlamışlardır.

Çok sayıda kitaba sahip olmanın nispeten kolaylaştığı 17. ve 18. yüzyıllarda varlıklı insanlar için geniş kütüphaneler statü sembolü haline gelmiştir. Kitap koleksiyonlarını içeren odaların tasarımı, 17. ve 18. yüzyıllarda yaygınlaşan egzotik barok üslubunu yansıtacak şekilde değişmiştir. 19. yüzyılda, halk ve üniversite kütüphaneleri daha büyük ve nispeten teknolojik hale gelmiştir. 1900'lerde kamu vergileri ile finanse edilen ve herkese açık olan gerçek halk kütüphaneleri açılmaya başlamıştır. Bu sistem bugün hala mevcuttur. Ama kil tabletten kütüphaneye uzanan süreç çok uzundur. Ortaya çıkan gerçek ise bilinen tarihten bugüne uzanan bu yolda kütüphane, ekipman, mobilya ve hatta sosyalleşme tarzının mimari şekli temelde baskı türüne bağlıdır. Baskı türü veya bilginin toplanma şekli değişirse- mimari yapı, tasarım, mobilya, çalışma kültürü de değişir.

2.4. Geleneksel ve Çağdaş Kütüphane Anlayışı

Son on yıl boyunca, kütüphanelerin fiziksel alanları çarpıcı bir şekilde farklı ve önceki örneklerine benzemeyen şekilde yapılandırılmaktadır. Geleneksel okuma odaları ve kitap yığınlarıyla ayrılmış karanlık mekânlar günümüz dijital çağla uyumlu değildir. Geçmiş kütüphane örnekleri ait oldukları dönemin ihtiyaçlarına uygun yapılanmış, olsa da kullanıcı ve ziyaretçi beklentilerinin değişmesiyle birlikte, kütüphanelerin de bu değişime ayak uydurması gerekmektedir. Geçmiş, şimdi ve gelecek bağlamında kütüphanelerin yeniden geliştirilmesine yönelik yapılacak olan çalışmalar önem kazanmıştır. Geçmişin yetersizlikleri günümüzde ki kütüphanelerde giderilmeye ve geleceğin muhtemel beklenti ve ihtiyaçları da hizmete sunulmaya başlanmalıdır. Tasarımcılar geçmiş örneklerden edindikleri verilerle bugünün ve geleceğin çağdaş kütüphane mekânlarına odaklanmalıdır. Geleneksel ve çağdaş kütüphane mekân özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Kütüphane Mekânlarının Geleneksel ve Çağdaş Yaklaşımlar Açısından Karşılaştırılması

KRİTERLER	GELENEKSEL KÜTÜPHANELER	ÇAĞDAŞ KÜTÜPHANELER
Konsept	Çalışmak için sessiz bir yer	Bilgi almak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için aktif bir yer
Mekân Kurgusu	Kapalı mekânlar, birbirine yakın mobilyalar	Birçok açık alan, mobilyalar arasında dolaşmak için geniş alanlar.
Mekân İşlevi	Büyük sessiz okuma odaları, ayrılmış bilgisayar odaları.	Ücretsiz Wi-Fi internet erişimi olan kişisel dizüstü bilgisayarları kullanmak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için büyük aktif okuma mekânları; ayrılmış sessiz okuma mekânları; kütüphanedeki ek bilgisayarlar; grup çalışmaları için özel mekânlar.
Belgelere Erişim	Koleksiyonun bir kısmı açık erişimde değildir.	Tüm belgeler açık erişimli serbestçe kullanılabilir.
Kütüphane Görevlisine Erişim	Kütüphaneci, erişimi zor olan ayrı bir alanda çalışır.	Kütüphaneci, açık hizmet noktasında çalışır, farklı yönlerden yaklaşması kolaydır.
Aydınlatma	Küçük lambalar ve okuma masalarında lambalar bulunan koyu gölgeli okuma odaları.	Okuma masalarında lokal aydınlatma elemanı bulunan aydınlık okuma odaları. Uygun olan yerlerde tasarım özellikleri, atrium ve tavan pencerelerinin kullanımı ve doğal aydınlatmaların kullanımını en üst düzeye çıkarmak için cam pencerelerin kullanımı.

(Tablo 1'in devamı)

Güvenlik	Kütüphanedeki belgelerin güvenliğinden kütüphaneci sorumludur; en değerli belgeler açık erişimde değildir.	Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.
Renkler	Koyu renkler (kahverengi, gri, bej, altın, koyu kırmızı, koyu yeşil)	Kromatik renkler (turuncu, mavi, sarı, yeşil, beyaz, gümüş)
Mobilya Malzemesi	Masif ahşap.	Plastik, tekstil ürünleri vb.
Çalışma Masaları	Ağır, taşınmaz, ahşap malzeme ile yapılmıştır.	Hafif, taşınması kolay, farklı malzemelerden yapılmıştır.
Oturma Elemanları	Ağır ve sert ahşap sandalyeler, deri döşeme koltuklar.	Yumuşak dolgu ile kolay taşınabilir ve konforlu sandalyeler.
Raflar	Çok yüksek ve ek merdivenli büyük ve ağır raflar.	Ulaşılması kolay raflar, hareketli raflar, otomatik raflar.
Ödünç Alma Masası	Belgeleri dağıtmak ve almak için geniş yüksek masa.	Belgeleri dağıtmak ve almak için self servis makineler.
Kütüphane Kataloğu	Kart katalog dolabı.	Otomasyon sistemi bulunmaktadır.
Teknik Ekipman	Kullanıcılar için kısıtlı erişime sahip büyük eski baskı ve fotokopi makineleri.	Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri.
Boş Zaman/ Serbest Okuma Yerleri	Kütüphanede özel boş zaman okuma yerleri bulunmamaktadır.	Rahat koltuklar; genç okuyucular ve çocuklar için özel sandalyeler
(Tablo 1'in devamı)		
Sanat	Eski klasik tablolar, yazarların, filozofların büyük ve ağır heykelleri.	Yeni ve çoğunlukla bilinmeyen sanatçıları tarafından yapılan modern resimler, soyut heykeller, sanat eseri olarak yapılmış mobilyalar.
Sergiler	Cam korumalı kapalı sergiler	Anında kullanılabilecek açık erişim sergileri

Kaynak: Juhņeviņa, E., & Ūdre, D, 2015

Tablo 1'de kütüphane iç mekân tasarımıındaki en büyük değişikliğin kütüphanecilik anlayışına “hareket” kavramının eklenmiş olduğu görülmektedir. Geleneksel anlayışta kütüphaneler, kullanıcısı olmadan, kalıcı ve istikrarlı bir ifadeye sahipken, günümüzde aktif olarak tamamen zıt bir mesaj göndermektedirler. Bu da iletişimi taşıma ve teşvik etme imkânı yaratmaktadır. Günümüz kütüphanelerinde bireylerin bulunmak istedikleri ve geri gelmekten her zaman memnuniyet duydukları dinamik ve etkileşimli mekânlar yaratmaya ihtiyaç vardır.

BÖLÜM III

ÇAĞDAŞ KÜTÜPHANELERDE İÇ MEKÂN TASARIMLARINI BELİRLEYEN FAKTÖRLER

3.1. Çağdaş Kütüphanelerin Mekân Nitelikleri

Çağdaş kütüphaneler geçmiş örneklerden mekânsal özellikleriyle farklı görünmekle birlikte bireyde farklı duygularda hissettirmektedir. Bireyin ihtiyaçlarının konforlu şartlar sunularak karşılanması memnuniyet, güven, derin öğrenme ve daha fazla üretme isteği gibi duyguları canlandırmaktadır. Çağdaş kütüphanelerde fiziksel (gerçek) ve sanal alanlar eşit derecede önemlidir. Temel zorluk, sanal ve gerçek alanların tamamlayıcı olduğu hizmetler sunmaktır. İdeal olarak, iyi bir kütüphane mekânının on temel önemli özelliği vardır (McDonald, A., 2008, s.15):

- **İşlevsellik:** Kullanışlı, iyi görünen ve uzun ömürlü fonksiyonel alanlara sahip olmalıdır. Tasarım, kullanıcı-kitaplar-bilgi teknolojileri arasındaki önemi ve güçlü ilişkiyi kabul etmelidir. Kütüphane alanının kullanımı kolay ve ergonomik olmalıdır.
- **Uyarlanabilirlik:** Kullanımı kolayca değiştirilebilen esnek mekânlar-sağlamak, mobilya ve ekipmanları yeniden düzenleyerek alan kullanımının minimum çaba ve maliyetle değiştirilebilmesi önemlidir.
- **Erişilebilirlik:** Davetkâr, kullanımı kolay ve bağımsızlığı destekleyen sosyal mekânlar, kullanıcıları sağlanan hizmetlerden tam olarak yararlanmaya teşvik ve davet etmelidir. Bağımsız çalışmayı ve keşfi kolaylaştıran açık bir düzen ile erişime açık ve anlaşılır olmalıdır. Kütüphane mekân tasarımı, engelli kişilerin erişim ve öğrenme farklılıkları için gereksinimleri de karşılamalıdır.
- **Çeşitlilik:** kullanıcılar öğrenme, araştırma, dinlenme alanları ve farklı medya seçenekleriyle kendi yollarıyla bilgi aramaya teşvik edilmelidir. Bazı kullanıcılar gürültülü veya sosyal öğrenme ortamı, bazıları sessiz çalışma ortamını tercih etmektedir. Çalışma alanlarının çeşitliliği, tek kişiden çoklu toplantı alanına, bireysel çalışma odalarından grup çalışma alanlarına kadar dikkate alınmalıdır. Çeşitlilik koşulunun sağlanabilmesi için farklı mobilyalar ve aydınlatma ile gürültülü veya gürültüsüz ortamlar-sunulmalıdır.

- **Etkileşim:** Kullanıcılar ve hizmetler arasındaki iletişimi destekleyen iyi organize edilmiş mekânlar insanlar arasındaki etkileşimi ve hizmetlerin kullanımını teşvik eder. Araştırma noktaları, grup çalışma alanları, bilgi edinme (danışma) noktaları, çağdaş kütüphanelerdeki temel etkileşim alanlarıdır.
- **Katma Değer:** Çevre atmosferinin tablolar, heykeller, algısal bahçeler ve yüksek standart mobilyalarla desteklendiği çağdaş kütüphaneler, insanları motive eden ve ilham veren kaliteli mekânlar değer duygusu yaratır.
- **Uygunluk:** Kullanıcılar, kitaplar ve bilgisayarlar için uygun koşullar sağlanmalıdır. Bilgisayarların verimli çalışması ve kütüphane materyallerinin korunması için uygun çevre koşulları gereklidir. İdeal olarak sıcaklık, nem, toz ve kirlilik seviyeleri kontrol edilmelidir. Ziyaretçilerin konfor seviyeleri gözetilmeli ve taze hava ile enerjik atmosfer muhafaza edilmelidir.
- **Güvenlik ve emniyet:** Tasarım, insanlar, koleksiyonlar, ekipmanlar, veriler ve bina için mevcut sağlık ve güvenlik mevzuatına uygun olmalıdır. Ergonomiye özellikle dikkat edilmelidir.
- **Verimlilik:** Kütüphane binalarının yapımı ve işletilmesi oldukça pahalıdır. Kütüphanelerin mekân organizasyonu mümkün olduğunca verimli ve ekonomik bir şekilde çalışmalıdır.
- **Bilgi Teknolojisine Uygunluk:** Kullanıcılara esnek hizmet sunarken yüksek kalitede e-öğrenme ve çalışma ortamı sağlamak temel amaç olmalıdır.

3.2. Estetik Gereksinimler

Yüzyıllar boyunca kütüphanelerin estetik anlayışı, değişmekle birlikte ana ekseninde her dönem bilgi yer almıştır. Kütüphaneler temel işlevine sadık kalarak sessiz ve bireysel çalışma alanlarını korumaya devam etmektedirler. Ancak, bugünün kütüphaneleri, sanat galerileri, konferans salonları, toplantı odaları, ortak çalışma alanları, dijital bilgi ve öğretim ve hatta kafeler sunan, toplumda bir kültür merkezi haline gelmiştir.

Kütüphaneler, kullanıcıları kaynaklarını okumak ve kullanmak için motive etmelidir. Günümüz çağdaş kütüphanelerin estetiğini yansıtmak için:

Aydınlık ve açık alanlar: Gün ışığının ve iç mekân hava kalitesinin sürdürülebilir prensipleri davetkâr bir atmosfer için anahtar faktörler haline gelmiştir. Doğal ışık gün, manzara ve açık yerleşim alanları bir önceliktir (Şekil 2).

Şekil 2. Oslo merkez kütüphane iç mekânı.

Kaynak: <https://www.designboom.com/architecture/atelier-oslo-lundhagem-main-library-deichman-norway-07-03-2020/> (03.03.2022)

Çok amaçlı mobilyalar: Mevcut tasarım stratejileri teknoloji ile mobilya seçimini bir araya getirmektedir –telefon şarj girişi olan koltuklar-, bilgisayarlı alanlar veya toplantı/çalışma odalarının modüler mobilya seçeneklerine odaklanmaktadır. Mobil mobilyalar ve kitap rafları çok amaçlı alanlar için özellikle tercih edilebilmektedir. Kütüphaneler daha az bilgisayar istasyonu ve daha güçlü grup çalışma masaları veya bireysel alanlar ile donatılmıştır (Şekil 3).

Şekil 3. Amsterdam Halk Kütüphanesi

Kaynak: https://www.archdaily.com/505344/public-library-amsterdam-jo-coenen-and-co_architekten (03.03.2022)

Dijital ve elektrik erişimi: en önemli değişikliklerden biri kütüphanenin her yerinde elektrik ve **Wi-Fi** (Kablosuz Bağlantı Alanı) erişimi gereksinimidir. Prizle masalar veya oturma elemanlarının yanı sıra kablolu veya kablosuz şarj istasyonları için seçenekler artmaktadır.

İşbirliği ve bireysel alanlar: Kütüphaneler, tipik olarak teknolojiyi geleneksel referans ve araştırma kaynaklarıyla bütünleştiren, çok çeşitli bireysel ve grup çalışma alanları olan, bilgi veya öğrenme ortaklarının entegrasyonunu başarıyla sağlamalıdır. Kullanıcıların bir araya gelmesi, fikir alışverişi yapması ve teknolojiyi kullanması için bir merkez görevi gören, çeşitli tercihleri ve ihtiyaçları karşılamak için resmi ve gayri resmi alanların bir karışımıdır. Bu modern alanların zorluğu; geleneksel bir kütüphanenin sessiz olma özelliğinin ötesinde, hareketli ve gürültülü alanlar ile daha sessiz alanlar arasında ses kontrolü için uygun akustik değerlendirmeler sağlamaktır. Sökülebilir bölümler veya hareketli bölücü elemanlar ile ortak çalışma istasyonları içeren alanlar sağlanmalıdır (Şekil 4).

Şekil 4. Wentworth Teknoloji Enstitüsü Schumann Kütüphanesi

Kaynak: <https://library.wit.edu/home> (03.03.2022)

Topluluk kaynağı: Çağdaş kütüphaneler, seramik atölyesinden bir ses kayıt stüdyosuna veya 3D baskıya kadar gelişmiş laboratuvar mekânlarını içermektedir. Kiralanabilir konferans salonları veya yerel tarihi kaynaklar gibi özel kaynak alanları da bu isteğe eklenebilir (Şekil 5).

Şekil 5. Edmonton Halk Kütüphanesi

Kaynak: <https://www.epl.ca/makerspace> (03.03.2022)

Çağdaş kütüphaneler sosyal, pedagojik ve teknolojik değişikliklere cevap vermeli ve mimarlar ve kurumsal yöneticiler işbirliği içinde 21. yüzyıl kullanımına uygun, ilham verici ve pratik binalar tasarlamalıdır. Kütüphane estetiği genç ve yaşlı farklı nüfusların ihtiyaçlarını karşılamının yansira bilgiye erişim şeklimizdeki değişime de ayak uydurmak zorundadır.

3.3. Sosyalleşme

Bir kütüphane için topluma ihtiyaç vardır ve kütüphane milyonlarca insan için bir toplum merkezidir. Kütüphaneler, yaşlılar, gaziler ve göçmenler dâhil olmak üzere özel ihtiyaçları olan çok çeşitli nüfuslara odaklanmaktadır. Kütüphaneler insanları bilgiye bağlamanın yanı sıra insanları insanlara bağlar, böylece kütüphaneler kullanıcıların sadece bilgi edinmeye değil aynı zamanda iletişim kurmaya, sosyalleşmeye ve dinlenmeye başladıkları bir yer haline gelir (Şekil 6). Birçok araştırmacı, kütüphanelerin sosyal bir alan olarak önemli rol oynadığını vurgulamaktadır. Goulding (2005), halk kütüphanesinin toplantı yeri olarak güçlü bir potansiyele sahip olduğunu ifade etmektedir. Evjen ve Audunson (2009) kütüphaneleri daha çok aile aktiviteleriyle ilişkilendirerek karmaşık toplantı alanları olarak tanımlamaktadır.

Şekil 6. Sydney “Green Square” Kütüphanesi

Kaynak: <https://www.architectural-review.com/buildings/square-the-circle-green-square-library-in-sydney-australia-by-stewart-hollenstein-in-association-with-stewart-architecture> (03.03.2022)

Kütüphanelerdeki sosyal alan sorunu, kütüphanenin nasıl görünmesi gerektiği konusundaki anlayışımızı da değiştirmektedir. Kütüphaneler toplulukların sosyal alanı olarak yer almaya devam ettikçe yeni hizmetler, görevler ve tasarımlar üretirler. Kütüphanelere bir kafe ya da küçük kahve barı gibi bir alan eklemek sosyalleşme gereksiniminin önemli işaretlerinden biridir (Şekil 7).

Şekil 7. Salt Galata sosyalleşme mekânları, İstanbul

Kaynak: <http://www.orsyachtdesign.com/haber>

Kütüphanelerin kazandığı yeni işlev, farklı araştırmacılar tarafından tartışılmaktadır. Pomerantz ve Marchionini (2007, s.515) konuyu “Bazı gençler kütüphaneleri ziyaret ederken aynı zamanda kahve mekânlarını da ziyaret etmekte sohbet edebilecekleri, okuyabilecekleri veya dinlenebilecekleri rahat bir atmosfer

aramaktadırlar.” cümlesi ile ifade etmektedir. Araştırmacıların ortak görüşü ise kütüphanelerin ana bölümünde veya binanın diğer bölümlerinde toplumun farklı unsurları arasındaki teması en üst düzeye çıkaran açık plan düzenleri, sakin bir atmosferin korunmasına yardımcı olabilecek kafeler ve toplantı odaları gibi ayrı mekânların organizasyonuna ihtiyaç olduğudur (Dewe, M., 2006, s.302, Greenhalgh, P., 1995, s.15, Sannwald, W. W., 2007, s.135, Lushington, N., 2002, s.5).

Kütüphanelere toplumun bir parçası olarak bakarsak, sosyal alan eklemek önemli bir tasarım problemi haline gelmektedir. Sosyalleşme olasılığı ve sosyal alanlar bir kütüphanenin buluşma yeri olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Benzersiz ve karmaşık bir buluşma yeri olarak kütüphaneler, gelecekteki kütüphanecilik anlayışı için önemli çıkarımlara sahiptir.

3.4. İç Mekân-Kullanıcı Etkileşimi

Mimari tasarımlar, kurumun değerlerini ve içinde barındırılacak etkinlikleri kapsamak için çabalamaktadır. Mimarlığın “*sembolizmi zamandan bağımsız belirleyemediğini*” hatırlamak önemlidir (Vale, L.J., 1992, s.38). Kütüphanelerdeki değişim birçok araştırmacı tarafından incelenmektedir. Evjen ve Auduson (2009, s.165) çalışmalarında, kütüphanelerin yeni bir imgeye ve etkileyici bir dış görünüme ihtiyaç duyduğunu söylemektedirler. Ancak, özel teşebbüsler, kütüphaneler veya benzeri işletmeler bu hizmetleri sağlamak için kendini geliştirse de (örn. buluşma yeri olarak bir kafe, kanepeleri olan veya okuma alanları olan kitabeveleri), kamusal kütüphaneler halkın kullanımı için iyi bir açılımda bulunmakta özel iştirakler kadar başarılı olamamaktadır. Kamusal alanın değeri konusunda tutarlı bir anlayışın bulunmaması dikkate alındığında, kamusal binaların mimarisinin de bir kimlik kriziyle karşı karşıya kalması doğaldır. Günümüz kütüphane anlayışındaki hızlı değişimin sonucu, meşe masalar ve taşınmaz kütleli yığınlar gibi geleneksel anlayışın gerçekçi ya da arzu edilmez bir boyuta gelmesidir. Bu şekilde, eski tasarım ilkelerinin sürekliliği mecazi olarak, amaçları ve toplumsal rolleri değişken olan kütüphanelerle hem daha esnek tasarım hem de mobilyalarla tam anlamıyla değişmiştir. Bu değişim döneminde kütüphaneler, internetin artan önemi ve teknolojiye erişim ile de mücadele vermiştir. Bu, “duvarsız kütüphane” kavramını da kapsamaktadır. “Birikmiş tüm bilgileri ve şimdiye kadar yazılmış tüm kitapları bir araya getirecek bir kütüphane hayali.” (Chartier, R., 1993, s.42). “Duvarsız kütüphane” fikri sayısallaştırılmış metinle mümkün olmuştur. Duvarsız kütüphanenin geleceği sadece teknoloji ve ekipmana erişim ile

sınırlıdır. Devrim niteliğindeki dijital kütüphane, mevcut kâğıt tabanlı kaynak sisteminin yerini tam olarak alamaz. Daha çok "yeni" kütüphanecilik anlayışının ayrılmaz bir parçası olarak önemli bir rol oynamaktadır.

2020'de kütüphanelerin dijital yönüyle ilgili beklentiler gündeme gelmiştir. İngiltere'nin Hampshire İl Meclisi'nin beyanına göre, son bir yılda yeni dijital kullanıcılarda yüzde 770 (7,7 kat) , Cornwall İl Meclisi 'ne göre yüzde 630 (6,3 kat) ve Hertfordshire İl Meclisi'ne göre yüzde 332 (3,32 kat) artış görülmüştür (<https://www.local.gov.uk/lga-600-percent-boom-online-library-memberships-some-areas-coronavirus-lockdown>). COVID-19 pandemi süreci ve sonrasında insanlar kütüphane alışkanlıklarını değiştirmektedir ve e-kitaplara ilgi artmaktadır. Bunun sonucu olarak dijital kütüphanecilik yeni nesil kütüphaneler tarafından sunulan hizmetler arasında daha önemli rol oynayacaktır.

3.5. Mobilya Tasarımı

Bir kütüphanenin ortamı iki önemli faktöre bağlıdır: binanın mimari kalitesi ve mobilyalarının tasarımı. Kütüphane mobilyalarının ayrı ayrı gruplara ayrılabilir olma fikrini destekleyenlerden biri de Van Buren'dir (Van Buren, M., 1965, s.389). Mobilyalar bireysel veya grup (işbirliği) kullanımına yönelik, teknoloji dostu, taşınabilir, esnek kullanım olanağına sahip olmalıdır. Kütüphane mobilya tasarımı aşağıda açıklanan altı temel ilkeye dayanmalıdır.

Fonksiyon: Konfor, rahatlık, çalışma verimliliği ve servis kolaylığı ile ilgilidir. Uygun boyutlarda, oranlarda ve malzemelerde mobilya, okumak, çalışmak ve uzanmak için önemlidir. Yüzeylerin renk seçimi ve ışığı yansıtma özellikleri, kolaylıkla hareket ettirilen kapak-çekmece gibi parçalar örnek olarak verilebilir.

Yapı: Mobilyada dayanıklılık ve aşınmaya karşı direnç önemlidir. Hareketli parçalar sağlam olmalı ve karmaşık mekanik arızaları en aza indirecek sadelikte tasarlanmalıdır.

Malzemeler: Mobilyadaki malzemeler güzellik, şekillendirme ve imalatı çok yönlülük, mukavemet, aşınma direnci, kir direnci, çeşitli sonlandırma tekniklerine uyum ve maliyet özellikleri dikkate alınarak seçilmelidir.

Kaplama: Ana amacı, malzemenin darbeye dayanımını arttırırken aşınmasını, yıpranmasını, oyulmasını azaltmak ve doğal güzelliğini arttırmaktır. Bu işlem, koruyucu kaplama, dolgu kaplama veya ikisinin birlikte kullanımı şeklinde olabilir.

Ölçek: Mobilya, çevredeki diğer mobilyaların büyüklüğü, yerleştirildiği mekânın boyutları ile uyumlu ve uygun oranlara göre ölçeklendirilmelidir.

Oran: Ölçek, diğer unsurlarla ilgili olmakla birlikte, oran, bir mobilya biriminin tasarımında doğal bir kalitedir ve parçaların bütüne olan ilişkisini ifade etmektedir. Çeşitli parçalar arasındaki uygun oranlar estetik genel denge ve simetri ile sonuçlanır.

Başarılı bir estetik sonuç elde etmek için, yakından ilişkili olan tüm unsurların uyumlu olması gerekmektedir. Kütüphaneler öğrenmeye ilham vermeli ve insanların çalışmak için kullandıkları farklı yolları desteklemelidir. Mobilyalar, insanların bir kütüphane ile nasıl etkileşime girdiğinin belirlenmesinde büyük rol oynar. Mobil olan ve kolayca yeniden düzenlenebilen mobilyalar, grup projeleri üzerinde çalışan kullanıcılar için önemlidir. Dikkat dağıtan şeyleri ortadan kaldıran konforlu koltuklar ve sandalyeler daha yüksek üretkenlik, daha derin öğrenme ve artan memnuniyet ile sonuçlanabilir. Ziyaretçilerin ihtiyaçlarının karşılandığının düşüncesi, kütüphaneyi tekrar kullanma olasılıklarını arttıracaktır.

3.6. Teknolojik Gelişmeler

Kütüphaneler varlığının başlangıcından itibaren kültürel ve teknolojik yenilikler için başlıca uygulama mekânlarından biri olmuştur. Halk kütüphaneleri internet tabanlı teknolojilerin ilk uygulayıcılarıydı ve 1990'ların başından bu yana internet ve bilgisayarlara halkın erişimini sağlamıştır (McClure, C. R., 1994, s.115). Hızla değişen bir dünyada, halk kütüphanelerinin hizmetlerine olan talebin artmasıyla yaşam boyu öğrenmeyi desteklemeye devam edeceği açıktır.

Son yıllarda ortaya konan çalışma alanlarından biri “makerspace” olarak adlandırılmaktadır. Makerspace'ler, okul, kamu ve akademik ortamlardaki birçok kütüphane için büyüyen bir hizmet alanıdır. Katılımcılar veya üreticiler ortak donanım ve kaynakları kullanarak paylaşımına açık çalışma alanlarında dijital ve fiziksel öğeler oluşturabilmektedir. Makerspace'lerde araçlar, mekân ve paylaşılan yaratıcı faaliyetler yoluyla bireysel keşif ve keşif ruhu ile birleştirilir. Britton L., (2012, s.22) “Maker alanları oyun yoluyla öğrenmeyi teşvik etmekte; bilim, matematik, teknoloji ve mühendisliği (STEM) kavrayabilme potansiyeline sahip; kadınları ve az temsil edilen azınlıkları bu alanlarda kariyer aramaya teşvik etmektedir” demektedir. “*Makerspace*” kütüphanelerde çok önemli değişikliklerden biridir. İnovasyon sadece kullanıcıyı değil, aynı zamanda kütüphanecileri ve kendini inşa etmeyi içermektedir. Dijital üretim laboratuvarları, ziyaretçilere en ileri teknolojilerden bazılarını öğrenme ve kullanma

imkanı sunmaktadır. 3D yazıcılardan, bilgisayar kontrollü CNC'lere, lazer kesici gravür makinelerine ve sıcak preslere kadar geniş bir uygulama alanı sunabilirler (Şekil 8).

Şekil 8. “Makerspace” temsili

Kaynak: <https://www.slsc.org/exhibits-attractions/makerspace/>, <https://www.educanet-courses.com/project/maker-spaces-in-education-getting-started/> (03.03.2022)

Çağdaş kütüphaneler, kullanıcılarının fiziksel ve zihinsel sağlığını iyileştirmek için, telefonlarını şarj etme ve kütüphanenin kullanımı sırasında egzersiz yapma fırsatı sunmak gibi yenilikçi hizmetler eklemiştir. Çalışma, okuma ve egzersizi birleştirmenin faydaları arasında kaygı azalması, konsantrasyon artışı gibi amaçlar yer almaktadır (Şekil 9).

Şekil 9. Bisikletli şarj temsili

Kaynak: <https://wewatt.com/green-energy-charging-devices/> (03.03.2022)

Son yıllarda gelişen Artırılmış Gerçeklik (AR) inovasyonu, kullanıcının gerçek dünyaya bakışında bilgisayar tarafından oluşturulan bir görüntüyü üst üste bindirerek kompozit bir görünüm sağlayan bir teknolojidir. Artırılmış Gerçekliği belirli teknolojilerle sınırlamayan yaygın olarak kabul edilen tanım 1997'de Ronald T. Azuma tarafından önerilmiştir (Azuma, R., vd., 2001, s.37). Azuma Artırılmış Gerçekliği aşağıdaki üç özelliğe sahip sistemler olarak tanımlamıştır:

- Gerçek ve sanal dünyaları birleştirir,
- Gerçek zamanlı etkileşim sağlar,
- Lisanslı ve üç boyutlu mekân tasarımı sunar.

Dijital çağın çağdaş kütüphanelerinde, mobil artırılmış gerçeklik hizmetleri, kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamada etkili olan bilgi işlem hizmetlerinin geliştirilmesinde başlangıç noktalarıdır. Farklı AR uygulama türleri aşağıdaki uygulamalar şeklinde ifade edilebilir.

- Kütüphane kullanıcıları için medya hakkında ek bilgi sağlayan uygulamalar (kütüphanede medya bulma dâhil),
- Kütüphanecileri destekleyen uygulamalar (örn. kitapları tanımlamak için),
- Kültürel varlıklar hakkında ek bilgi sağlayan uygulamalar kütüphane / arşiv,
- Artırılmış kitaplar.

Artırılmış Gerçeklik, dijital uygulamalarla yetişen genç bireylerin kütüphane kullanımının arttırılmasında etkili bir yöntem olabilir. Artırılmış Gerçeklik gibi yenilikçi bir teknolojinin kullanılması, kütüphane mekânlarının modern ve yenilikçi bir atmosfer kazanmasına yardımcı olurken aynı zamanda, kullanıcının deneyim kalitesini de arttıracaktır (Şekil 10).

Şekil 10. Artırılmış gerçeklik uygulamalarına örnek temsili

Kaynak: <http://immersivogaze.com/blog/?tag=ar-for-library> (03.03.2022)

Günümüz dijital çağında, kütüphane mekânlarındaki yeni teknolojik eğilimler, kullanıcıların bilgilere erişim biçimini değiştirmektedir. Teknolojik değişimlerin yükseköğretimde de gerçekleşmesi, kütüphanelerin kullanımı ve tasarımında da değişime neden olmaktadır. Çünkü teknolojiye bağlı değişimler, eğitimi kullanıcı ve kaynakları birbirine bağlayan paydaşlardır. Kütüphanelerdeki yenilikler ve dijital araçlar: hizmetlerin kullanımını ve erişimini kolaylaştırmak, ilham vermek ve bilgilendirmek, kullanıcıların yeni beceriler edinmesine yardımcı olmak için kullanılmaktadır. 21.yüzyıl kütüphaneleri sadece kitap ödünç veren mekanlar olmayıp, aynı zamanda yaratıcı alanlar sunan, bir başka ifade ile bir deneme ve prototip oluşturan laboratuvarlardır.

3.7. Doğal Işık, İç-Dış İlişkisi

Yüzyıllar boyunca, gün ışığı mevcut olan tek etkili ışık kaynağıydı. Mimari tasarımlar, geniş alanları aydınlatma ve gün ışığını bina mekânlarına yaymak için yeterince büyük açıklıklar yaratma hedefine odaklanmıştır. Antik dünyada yapılar, güneş ışığı faktörüne göre inşa edilmiştir. Eski Mısırlılar iyileştirici gücünden dolayı güneşe tapmış ve güneş ışığını ilaç olarak kullanmışlardır. Yunanistan, Roma ve Arap dünyasında güneş ışığı terapisi uygulanmıştır. Barok mimarlar, dini binalara giren

mistik bir ışık hissi yaratmak için gizli pencereler kullandılar. İzlenimciler atmosferik ışığı keşfettiler ve tam kontrastlardan dar bir renk paletindeki hassas ton değişimlerine döndüler. Doğuda tasarımcılar, yumuşak iç mekânlar yaratmak için ışığı filtrelemiş ve İslam mimarları, duvarlarda ve zeminlerde ışık desenleri oluşturmak için karmaşık ızgaralarla gün ışığını perdelemişlerdir.

Yapılaşma ve inşa tarihinin başlangıcından itibaren mimarlar, doğal ışığı tasarımın en önemli unsurlarından biri olarak kabul etmişlerdir. Mimarının etkileyici unsuru olarak doğal aydınlatma kullanan en önemli mimarlardan ikisi Le Corbusier ve Kahn'dır. Le Corbusier'in Atina Paketi'nde belirttiği gibi "*Güneşi tanıtmak mimarın yeni ve en zaruri görevidir*" (Uddin, M. S., 2008, s.729). L.Kahn mimarlığın "**bir oda yapmak**" ile başladığına ve "o odanın doğal ışığı olmadan asla **bir oda** olamadığına inanıyordu. Doğal ışık, kullanıcıların algı ve davranışlarını etkileyen kontrol edilebilir bir mimari araçtır. Doğal ışığın kullanımı, günümüzde küresel ısınma, karbon emisyonları gibi endişe verici unsurlar karşısında önemli ve sürdürülebilir bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kütüphanelerde doğal ışığın kullanımı, aydınlatma, ısıtma ve soğutma yüklerini en aza indirerek enerji verimliliğini artırabilir. Aynı zamanda gün ışığının insan sağlığı ve verimliliği üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Okuma bir kütüphanedeki ana işlemdir ve gün ışığı sağlıklı, doğal olarak çekici ve üretken olan ana ışık kaynağıdır (Şekil 11). Her ne kadar kütüphaneler dijitalleşmeye başlasa da okuma sonsuza kadar devam edecektir. Louis Kahn, "*Kitabı olan bir kişi ışığa gider, bir kütüphane bu şekilde meydana gelir*" sözleriyle ifade etmiştir (Shih, C. M., Liou, F. J., Johanson, R. E., 2010, s.35)

Şekil 11. Seattle Halk Kütüphanesi

Kaynak: <https://www.archdaily.com/11651/seattle-central-library-oma-lmn> (03.03.2022)

Gün ışığı tasarımı üç ana başlık altında incelenebilir. Gün ışığı tasarımında ortak payda göz kamaşmasının oluşmadığı, kullanıcıya rahatlık sağlayacak uygun şiddetli doğal ışık oluşturmaktır (Şekil 12).

Güneş kontrolü: soğutma veya ısıtma ihtiyacını optimize etmek ve göz alıcı parlamaya engel olmak.

Parlama kontrolü: normal görüş yönünde parlak gökyüzünün doğrudan görünümü de dâhil olmak üzere rahat parlaklık dağılımı oluşturmak ve sürdürmek.

Varyasyon kontrolü: kullanıcının yetersiz lokal ışık seviyelerini algılamasını önlemek.

Şekil 12. Kütüphane mekânlarında doğal ışık kullanımı

Kaynak: <https://www.archdaily.com/209340/vennesla-library-and-culture-house-helen-hard> (03.03.2022)

Kütüphanelerde doğal aydınlatma, gün ışığı stratejileri ile kontrol edilir. Aşağıdaki örnekler mevcuttur,

Yan camlar (Side Windows): Yan camlar gün ışığı sağlar ve genellikle havalandırma için kullanılır.

Pencereli üst kısım (Clerestory): Mekân içinde daha derin gün ışığı etkisi için, duvara yüksek yerleştirilmiş yan pencerelerdir.

Tepe Aydınlatması (Top lighting): Çatıdan en ideal gün ışığını alıp iç mekâna kanalize eder.

Tavan Penceresi (Skylights): En popüler ve en basit tepe aydınlatma araçlarıdır. Genellikle tek yönlü gün ışığı dağılımı sağlamak için geniş mekânlarda kullanımı uygundur.

Kinetik gölgeleme panelleri: Güneş konumuna göre gün veya yıl boyunca çok sayıda form alır. Gölgeleme panelleri güneşin hareketine bağlı olarak açılır ve kapanır, bina kullanıcılarını ısı ve parlamadan korur, klima ihtiyacını azaltır ve binayı daha sürdürülebilir hale getirir (Şekil 13).

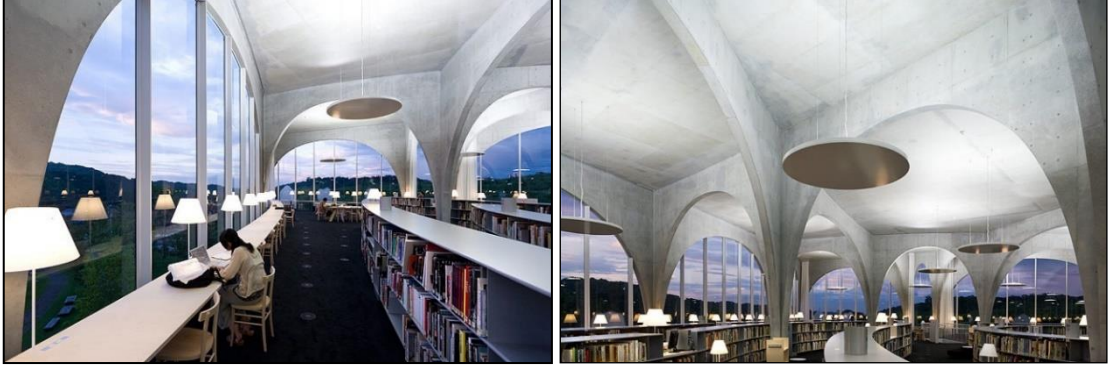
Şekil 13. Modern gün ışığı stratejilerine kinetik gölgeleme

Kaynak: <https://www.archpaper.com/2018/08/aluminum-complements-wood-striated-skin/> (03.03.2022)

Gün ışığının doğru kullanımı bir kütüphanenin genel başarısı için çok önemlidir. Ayrıca kütüphanelerde iyi tasarlanmış doğal aydınlatma stratejileri, kullanıcılar için konforlu, aydınlık, heyecan verici veya huzurlu bir ortam sağlar.

3.8. Aydınlatma

Aydınlatma mimarının kendisi kadar önemlidir. Farklı aydınlatma türlerine sahip farklı malzemeler, renkler ve dokular kullanmak, insanların mekânsal algılarını ve deneyimlerini etkileyebilir. Hem doğal hem yapay ışık, mekânı algılamamızı ve ışıksız göremediğimiz yönlerini fark etmemizi sağlar. Kütüphanelerde yürütülen birçok görev vardır. Kitapları yığınlardan tarama, bulma ve alma, koleksiyonların yönetimi, kitap başlıklarını okuma ve etiket tanımlama ışığa ve aydınlatmaya dayalı işlevleri içerir. Farklı aydınlatma türleri ile kütüphanelerdeki doğru aydınlatma seviyelerine ulaşılabilir (Şekil 14).

Şekil 14. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi farklı aydınlatma türleri kullanımı.

Kaynak: https://www.archdaily.com/22711/tama-art-university-library-toyo-ito-by-iwan-baan?ad_medium=widget&ad_name=recommendation (03.03.2022)

Aydınlatma türleri:

Akkor lambalar en çok bilinen tip elektrik ışık kaynağıdır. Akkor lambalar genellikle floresan aydınlatmadan daha az zararlı UV radyasyon çıkışına sahiptir, ancak kızılötesi radyasyon yoluyla daha fazla ısı üretir. Akkor lambalar çok verimsizdir ve nispeten kısa lamba ömrüne sahiptir, ancak genellikle kurumsal olmayan ortamlarla ilişkili, sıcak sarımsı ışık rengine sahiptir (<https://hosting.iar.unicamp.br/lab/luz/ld/Arquitetural/diversos/Lighting%20for%20Libraries.pdf>).

Tungsten halojen lambalar (kuvars halojen veya sadece halojen lambalar olarak da bilinir) Halojen lambalar, tungsten akkor lambaların ömrünün ve UV çıkışının üç ila beş katına sahiptir. Tungsten halojen lambalar, daha beyaz bir ışık ve biraz daha uzun lamba ömrüne sahip özel akkor lamba tipleridir, ancak yine de nispeten verimsizdir.

Floresan lambalar UV radyasyonu üreten düşük basınçlı cıva deşarj lambalarıdır. Floresan aydınlatma ultraviyole içeriğinde yüksek olmasına rağmen, genellikle daha az ısı ürettiği ve çalışması daha ekonomik olduğu için kütüphanelerde kullanılır.

Yüksek Yoğunluklu Deşarj (HID) Lamba kaynakları metal halojen tozlu lambaları ve yüksek basınçlı sodyum lambaları içerir. Enerji verimlidirler ve uzun ömürlüdürler, ancak yakın zamana kadar renkleri çok kabul edilebilir değildir. Standart metal halojen tozlu lambalar mavimsi beyaz bir renge sahiptir; yüksek basınçlı sodyum lambalar, sokak lambalarında sıklıkla kullanılan pembemsi-turuncu bir renge sahiptir. Yüksek basınçlı sodyum lambalarda renk hala bir sorun olsa da, geliştirilmiş renk metal

halojen tozlu lambalar mevcuttur. "Seramik ark tüpü lambaları" olarak adlandırılan bu lambalar, akkor ışığa benzer çok iyi bir renge sahiptir. Bu lambalar daha geniş bir boyut ve watt aralığında mevcut olduğundan, kütüphane iç mekânlarında kullanımı uygundur.

Işık bazı kâğıtların ağarmasına ve diğerlerinin sararmasına veya koyulaşmasına neden olabilir, ayrıca ortamların ve boyaların solmasına veya renginin değişmesine neden olarak belgelerin, fotoğrafların, sanat eserlerinin ve ciltlemenin okunabilirliğini ve görünümünü değiştirebilir. Aydınlatma türleri seçiminde aşağıdaki faktörler göz önünde bulundurulmalıdır:

Tablo 2

IFLA'ya Göre Masa Yüksekliğinde Önerilen Aydınlatma Seviyeleri

Okuma odası	300 lux
Bireysel / Grup çalışma odası	300 lux
Sınıf odaları / Bilgisayar / Medya laboratuvarları	300-500 lux
Toplama alanları: aktif istifler	80-350 lux
Toplama alanları: aktif olmayan istifler	50 lux
Arşiv koleksiyonları / Nadir kitaplar	Değişken
Kütüphane dolaşımı	300 lux
Sanat ve el sanatları alanları	300-500 lux

Kaynak: Niegaard, H., & Latimer, K., 2007

Genel aydınlatma çok çeşitli fonksiyonlara uygun tercih edilmeli, mevcut ve gelecekteki gereksinimlere uyacak esneklikte olmalıdır. IFLA (Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu) araştırmalarına göre kütüphanelerde yürütülen işlerin 50-2.000 Lux aralığında değerlere ihtiyacı vardır (Niegaard, H., & Latimer, K., 2007, s.114). Aydınlatma veya parlaklık şiddetini ifade eden “lux” 1 metrekareye düşen ışık miktarını tanımlar.

Okuma odaları için ortalama 300 lux ile 500 lux arasında minimum aydınlatma seviyeleri, aktif istif alanları için 300 lux ve aktif olmayan istifler için 50 lux önerilmektedir. Kullanıcıların yatay olarak yazabilmeleri ve kitaplık gibi dikey yüzeylerde okuyabilmeleri için yeterli ışık seviyeleri sağlanmalıdır. Kütüphanelerde

aydınlatmanın amacı, uzun süre dayanabilecek yeterli ve rahat ışık seviyeleri sağlayarak öğrenme deneyimini kolaylaştırmaktır.

3.9. Ses Kontrolü

Kütüphaneler yıllardır kabul edilebilir gürültü seviyeleri sağlamak zorunda kalmıştır ve bu beklenti yirmi birinci yüzyılda da devam etmektedir. May ve Swabey (2015), kütüphanelerin çalışmak için neden iyi bir yer olduğuna dair en yaygın yanıtlardan birinin gürültüyle ilişkili olduğunu “*Kütüphaneyi tek başına çalışmak için iyi bir yer olarak gösteren birçok kişi, konsantrasyonu teşvik eden sessiz bir yer olduğunu ifade etmişlerdir*” (May, F., & Swabey, A., 2015, s.774). Kütüphanelerde gürültü kontrolü, özellikle de dolaşım alanlarında ve özel çalışma odalarında en yaygın sorunlardan biridir.

Kütüphane gürültüsü, arka plan gürültüsü ve hizmet gürültüsü olmak üzere iki sınıfa ayrılabilir. Arka plan gürültüsü, günün saati, kütüphaneyi kullanan kişi sayısı ve kütüphane personeli tarafından yapılan belirli bir işten bağımsız olarak az çok sabit olan gürültüdür. Bu gürültü sınıfına sokak sesleri, kuşların ve böceklerin gürültüsü, elektrikli fanlar, vantilatörler vb. dâhil edilebilir. Arka plan gürültüsünün genel seviyesi 34 desibelden 70 desibele kadar değişmektedir. Hizmet gürültüsü ise kütüphane kullanımı, yani yürüme, hareketli sandalyeler, hareketli kart katalog tepsileri vb. işlemlerin oluşturduğu gürültü olarak tanımlanabilir. Genel hizmet gürültüsü seviyesi 42 ila 60 desibel arasında değişmektedir.

Kütüphane mekânları gürültü seviyelerinin en iyi şekilde yönetilmesini sağlamak için düzenlenmelidir. Öne çıkan başlıca akustik zorluklar şu şekilde sıralanabilir:

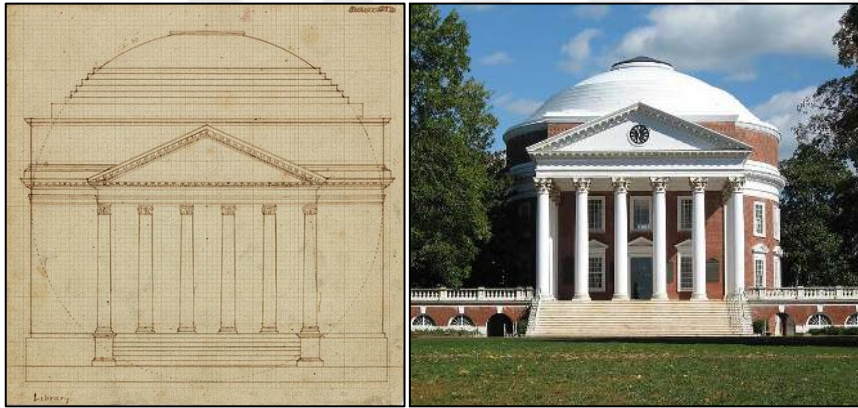
- Cam, tuğla ve ahşap gibi ses yansıtıcı malzemelerin kullanımı,
- Sesin taşınmasına izin veren yüksek tavan boşlukları,
- Grup halinde çalışmak veya tek başına okumak isteyen insanların bir arada bulunması,
- Kitap rafları, sıra ve masaların yakınlığı

Ses, mekân duygusunu büyütmek için kullanılabilse de doğru uygulanmazsa sert yüzeyler ve yüksek tavanlar akustik sorun yaratabilir. Atriyumlar ve diğer açıklıklar da

sesi bina boyunca dikey olarak taşıma eğilimindedir. Gürültülü mekânlar istenmemesine karşın çok sessiz alanların var olan küçük sesleri (özellikle konuşma vb.) büyütme etkisi vardır. Larsen (2010, s.340), günümüzde öğrencilerin ödevlerini yapmak ve sosyalleşmek için genellikle kütüphaneye gruplar halinde geldiğini ifade etmektedir. Eğitimde grup çalışması eğilimi ile birlikte, grupların topluca konuşabileceği ve çalışabileceği mekânların kurgulanması önem kazanmaktadır. Arka plan gürültüsünün önemli bir sorun olduğu kurumlarda, mevcut kütüphane kurgusunun yeniden düzenlenmesi gerekebilir.

3.10. Giriş Algısı-Karşılama

İFLA' ya göre 'Bir kütüphanenin ilk izlenimi, ilk 10 saniyede oluşmaktadır'' (Larsen, S., 2010, s.338). Kütüphanenin girişi kullanıcı izleniminde en önemli unsurlardan biridir. Giriş sadece ziyaretçileri yönlendirmekle kalmaz, aynı zamanda ilk izlenimin oluşturulduğu yerdir. İyi tasarlanmamış bir giriş ziyaretçilerin kafasını karıştırabilir ve sunulan hizmetlerin olumsuz görünmesine sebep olabilir (Şekil 15).

Şekil 15. Virginia Üniversitesi'nde bir kubbe ve küp kütüphanesi örneği.

Kaynak: <https://small.library.virginia.edu/collections/featured/the-thomas-jefferson-papers/> (03.03.2022)

Tarih boyunca kütüphane girişi için iki önemli geometrik unsur öne çıkmıştır. Bunlar *kubbe* ve *küp* 'tür. *Kubbe* ve *küp* kütüphane için temel mimari dili oluşturmuştur. *Kubbe*, *küpü* çevrelerken genellikle küpün içinden yükselen uzun pencereler kullanılmıştır. Bu durumu açıklayan ve temsil eden kütüphanelere bir örnek Şekil 15.' da sunulmuştur. Giriş duygusu yaratmak önemlidir. Kütüphanenin girişinde, lobi tüm alanı içine alacak kadar büyük ve ana faaliyet bölgeleri görünür olmalıdır. Ziyaretçi yoğunluğu oluşan alanlarının tasarımı değişmektedir. Kütüphanelerin bu alanlarında

erişim kontrolü ve self-servis sistemleri kullanmaktadır. Kilit servis noktaları veya ana servis noktası, ziyaretçilere kütüphanenin girişinde rahat hareket alanı oluşturacak şekilde görünür olmalıdır. İyi tasarlanmış bir kütüphane neredeyse yönlendirme levhası olmadan çalışabilmelidir ve bu beklenti doğru mimariye sahip *giriş* tasarımıyla karşılanabilir.

BÖLÜM IV

SEÇİLİ KÜTÜPHANE ÖRNEKLERİNDE İÇ MEKÂN TASARIM ANALİZLERİ

Geçmişten günümüze uzanan kütüphane binası konseptlerinin, ziyaretçilerin değişen ihtiyaçları olarak ortaya çıkan özelliklerle uyum sağlaması beklenmektedir. Kütüphane tasarımı sadece dış cephe ile sınırlı değildir, aynı zamanda fiziksel iç mekânlarla da ilgilidir. Çağdaş bir kütüphane tasarlamının en önemli yönlerinden biri iç mekân planlamasıdır. Aydınlatma, mobilya, malzeme, renk, doku seçimi gibi iç ortam kalitesinin dikkate alındığı iç mekân tasarımının günümüz çalışma anlayışını da karşılaması beklenmektedir.

4.1. Dünya Çağdaş Kütüphane Örnekleri

21. yy ile birlikte alışkanlıklar ve yaşam kültürü değişim göstermeye başlamıştır. Genç nesil bilgiye farklı şekillerde ulaşabilmektedir. Ancak kütüphane mekânları çalışma ortamı ve yazılı dokümantasyon için önemini korumaktadır. Kullanıcıyı kütüphanelere kazandırma yöntemlerinden biri, kütüphaneleri daha güvenilir ve çekici kılmaktır. “*Kütüphane, Enformasyon ve Dokümantasyon Dernekleri Avrupa Bürosu (EDLIBA)*'na göre, Avrupa bile kültür tarihinin dönüm noktasındadır. Avrupa'nın kültür mirasını korumak için değişiklikler yapılması gerekmektedir” (http://www.eblida.org/News/2018/SOFIA_Declaration_FINAL_26.02.2018.pdf).

Türkiye ile karşılaştırıldığında, Avrupa'da okuma yüzdesi daha yüksektir. Nedenlerinden biri, kütüphanelerin daha çekici görsel sunumlarıdır. Dünyanın en büyük 18 kütüphanesi listesinden (<https://www.businessinsider.com/18-of-the-worlds-greatest-libraries-2014-12>) okuma yüzdesinin yüksek olduğu yerleşim bölgeleri belirlenmiştir. Bu bölümde, Almanya Stuttgart Şehir Kütüphanesi, Çin Tianjin Binhai Kütüphanesi ve Japonya Musashino Sanat Üniversitesi'nin Müze & Kütüphanesi ile Türkiye'de bulunan Salt Galata Şehir Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve Prof. Dr. Fuat Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi iç mekân tasarım yaklaşımları incelenmiştir.

4.1.1. Stuttgart Şehir Kütüphanesi Örneği

Tablo 3

Stuttgart Şehir Kütüphanesi Genel Bilgileri

Proje isimi	Stuttgart Şehir Kütüphanesi
Proje Tasarımı	<i>Yi Mimarlık</i>
Alan m ²	3201 m ²
Proje Yeri	Almanya, Stuttgart
Yıl	2011

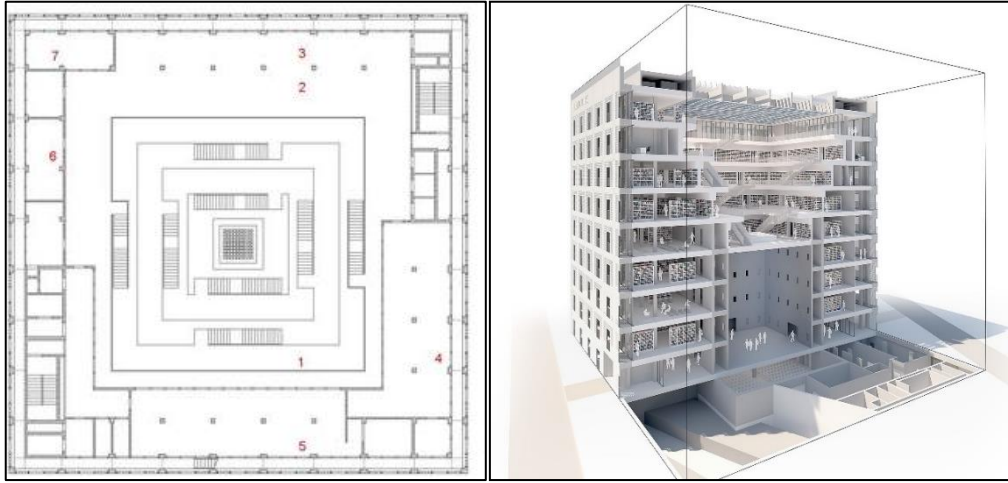
Konsept: “*Yi Architects*” tarafından 2011 yılında tasarlanan Stuttgart Şehir Kütüphanesi’nin yılda bir buçuk milyon ziyaretçisi bulunmaktadır. Almanya’nın Stuttgart şehrinde bulunan kütüphane ‘*geleceği memnuniyetle karşılıyoruz*’ vizyonunu benimsemiştir. Stuttgart Şehir Kütüphanesinde entelektüel ve kültürel olarak yeni bir merkez olma fikrine odaklanılarak yekpare bir küp olarak tasarlanmıştır .Kademeli galerilerle mekanlar bir huni şeklinde cam çatıya yükselmektedir. Binanın merkezinde mekansal ve mediatif kalp olarak ifade edilen beyaz küp yer almaktadır (Şekil 16).

Şekil 16. Stuttgart Şehir Kütüphanesi merkezinde beyaz küp.

Kaynak: <https://librarybuildings.info/germany/stuttgarts-municipal-library> (03.03.2022)

Mekan Kurgusu ve İşlevi: Kütüphanenin temel formu karedir. Yapının girişleri küpün dört tarafındadır. Giriş holünde bekleme alanı ve serbest okuma alanı bulunmaktadır. Stuttgart Şehir Kütüphanesinde galeri salonu kare şeklinde ve bir kitap kabuğu ile çevrili beş katlı bir mekandır. Cam çatıdan gelen doğal ışıkla aydınlanan sirkülasyon alanları okuma galerileri ile birlikte spiral biçimde düzenlenmiştir. Çatıya kadar uzanan iki sarmal merdiven, tasarımcı için bilgi dünyasına açılmayı sembolize etmektedir. Kütüphane işlevleri arasında fuaye, iki mekana bölünebilen etkinlik alanı bulunan forum, kişisel dizüstü bilgisayarları kullanmak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için büyük aktif okuma mekânları, ayrılmış sessiz okuma mekânları, bilgisayar mekanları, grup çalışmaları için özel mekânlar, çocuk kütüphanesi, müzik kütüphanesi, yönetim mekanları yer almaktadır (Şekil 17).

Şekil 17. Stuttgart Şehir Kütüphanesi mekan konsepti.

Kaynak: <http://totems.com/stuttgart-city-library-interior-design-and-signage.html>.

<https://www.arch2o.com/stuttgart-city-library-yi-architects/arch2o-stuttgart-city-library-yi-architects-10/>
(03.03.2022)

Belgelere Erişim: Tüm belgeler açık erişimde mevcuttur. Girişte ve her katta kitap/medya iade makineleri bulunmaktadır. Raylardaki küçük taşıyıcı arabalar, iade edilen kitapları merkezi sisteme aktarmaktadır.

Kütüphane Görevlisine Erişim: Kütüphane görevlisi için ayrılmış mekân kolay erişilebilir, açık hizmet noktasında yer almaktadır (Şekil 18).

Şekil 18. Stuttgart Şehir Kütüphanesi karşılama.

Kaynak: <http://totems.com/stuttgart-city-library-interior-design-and-signage.html> (03.03.2022)

Aydınlatma: Galeri biçiminde yükselen okuma odaları cam çatı kullanımı ile doğal aydınlatma sağlanmıştır. İdari mekânların çalışma alanları doğal ve kamaşma önleyici aydınlatma elemanları ile aydınlatılmıştır. Uygun olan yerlerde; *güneş kontrolü*, *parlama kontrolü*, *yan camlar* ve *tavan pencereleri* kullanılarak doğal aydınlatmanın kullanımı en üst düzeye çıkarılmıştır (Şekil 19).

Şekil 19. Stuttgart Şehir Kütüphanesi doğal ve yapay aydınlatma.

Kaynak: <https://www.architectural-review.com/today/stuttgart-city-library-by-yi-architects> (03.03.2022)

Güvenlik: Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.

Renkler: Kütüphane mekânlarında hâkim renk beyazdır. Kütüphane raflarının ana rengi, yapı bileşenlerinde olduğu gibi beyaz ve beyaza dönük gri tona sahiptir. Oturma elemanlarında doymamış renk olan gri-mavi, çocuklar için ayrılmış kütüphane mekânlarında ise beyaz strüktür üzerinde renkli minderler kullanılmıştır.

Mobilya Malzemesi / Çalışma Masası / Oturma Elemanları / Raflar: Kütüphanenin mobilya konsepti, binanın mimarisinin net geometrik ve düzenli biçimini desteklemektedir. Kütüphane rafları yapı ile birlikte kurgulandığından malzeme ve doku algısı yerine beyaz renk ile baskınlık oluşturulmuştur. Yapay ahşap, plastik, ince kesitli metal ve tekstil malzemeler mobilya malzemesi arasında yer almaktadır. Çalışma masalarının yapısı ve formları, tüm mekânda yalınlığı ve modern tasarım fikrini yansıtmaktadır. Okuma sandalyeleri hafif, taşınması kolay strüktür ve malzeme kullanılarak tasarlanmıştır. Dinlenme koltuklarında net geometrik formlar yumuşak dolgu ile konfor sağlanarak kullanılmış, yerden yükseltilerek hafiflik etkisi sağlanmıştır. Ulaşılması kolay raflar, hareketli raflar, otomatik raflar yapı ile birlikte kurgulanmıştır. Kütüphane için geliştirilen raf sistemi, mimarinin ızgara düzenini yansıtmaktadır. Kitaplar otomatik bir sistem kullanılarak her katta iade edilebilmektedir. Raylardaki küçük taşıyıcı arabalar, iade edilen kitapları merkezi sisteme aktarmaktadır (Şekil 20).

Şekil 20. Stuttgart Şehir Kütüphanesi iç mekan örneği

Kaynak: <http://totems.com/stuttgart-city-library-interior-design-and-signage.html> (03.03.2022)

Ödünç Alma Masası: Belgeleri dağıtmak ve almak için self servis makineler yer almaktadır.

Kütüphane Kataloğu: Kütüphanede otomasyon sistemi bulunmaktadır. Ücretsiz dijital filmler, müzik, e-Kitaplar vb. yer almaktadır.

Teknik Ekipman: Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri hizmeti yer almaktadır.

Boş Zaman/Serbest Okuma Mekânları: Rahat koltuklar; genç okuyucular ve çocuklar için konforlu, rahat okuma alanları yer almaktadır (Şekil 21).

Şekil 21. Serbest okuma mekânları.

Kaynak: <http://totems.com/stuttgart-city-library-interior-design-and-signage.html> (03.03.2022)

Sanat/Sergiler: Modern tablolar, sanat eseri olarak yapılmış mobilyalar kütüphane iç mekân kurgusunda yer alarak çağdaş tasarım anlayışını desteklemektedir. Kütüphane kullanıcısının erişimine açık sergi mekânları kurgulanmıştır (Şekil 22).

Şekil 22. Stuttgart Şehir Kütüphanesinde sanat ve sergileme.

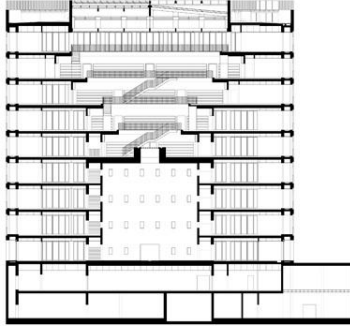
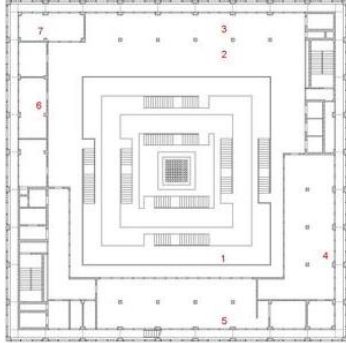
Kaynak: <http://totems.com/stuttgart-city-library-interior-design-and-signage.html> (03.03.2022)

Kütüphane binası, toplumdaki insanlar için merkezi bir işlev üstlenmektedir. Stuttgart şehir kütüphanesinde sunulan hizmetler dijital okuryazarlık becerileri ve dijital kültürün keşfi, öğrenme ve bilgi paylaşımını, sanat ve kültürün desteklenmesini teşvik etmeye odaklanmıştır. Bu durum, ziyaretin kalitesi ve kullanıcıların sosyalleşmesi için

çeşitli işlevler sunan yapının mekan atmosferine yansıtılmıştır. Bina yapısında bulunan kafeler, planlı veya plansız oluşturulan tartışma gruplarında, uzmanların görüşlerinden faydalanma imkânı sunabilmektedir. Stuttgart Şehir Kütüphanesi iç mekan analizi Tablo 4'te özetlenmektedir (Tablo 4)

Tablo 4

Stuttgart Şehir Kütüphanesi Mekân Analizi

KRİTERLER	GÖRSELLER	MEKÂN ANALİZİ
Konsept		Yapının merkezi plan şeması, mediatif kalp hedeflenerek kurgulanmıştır. Pantheon gibi mağaraya atıfta bulunan arkaik alan tipidir. “Kalp” bilginin köklerini sembolize ederken, ondan yayılan ters koni şeklindeki galeriler, dış dünyaya, sonsuz bilgi dünyasına açılmayı sembolize etmektedir.
Mekân Kurgusu ve İşlevi		Kütüphanenin temel formu karedir. Yapının girişleri küpün dört tarafındadır. Giriş holünde bekleme alanı ve serbest okuma alanı bulunmaktadır. Stuttgart Şehir Kütüphanesinde galeri salonu kare şeklinde ve bir kitap kabuğu ile çevrili beş katlı bir mekandır. Cam çatıdan gelen doğal ışıkla aydınlanan sirkülasyon alanları okuma galerileri ile birlikte spiral biçimde düzenlenmiştir. Çatıya kadar uzanan iki sarmal merdiven, tasarımcı için bilgi dünyasına açılmayı sembolize etmektedir. Kütüphane işlevleri arasında fuaye, iki mekana bölünebilen etkinlik alanı bulunan forum, kişisel dizüstü bilgisayarları kullanmak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için büyük aktif okuma mekânları, ayrılmış sessiz okuma mekânları, bilgisayar mekânları, grup çalışmaları için özel mekânlar, çocuk kütüphanesi, müzik kütüphanesi, yönetim mekanları yer almaktadır.
Belgelere Erişim		Tüm belgeler açık erişimde mevcuttur. Girişte ve her katta kitap/medya iade makineleri bulunmaktadır. Raylardaki küçük taşıyıcı arabalar, iade edilen kitapları merkezi sisteme aktarmaktadır.
Kütüphane Görevlisine Erişim		Kütüphane görevlisi için ayrılmış mekan kolay erişilebilir, açık hizmet noktasında yer almaktadır.

(Tablo 4'ün devamı)

Aydınlatma		Galeri biçiminde yükselen okuma odaları cam çatı kullanımı ile doğal aydınlatma sağlanmıştır. İdari mekânların çalışma alanları doğal ve kamaşma önleyici aydınlatma elemanları ile aydınlatılmıştır. Uygun olan yerlerde; <i>güneş kontrolü, parlama kontrolü, yan camlar ve tavan pencereleri</i> kullanılarak doğal aydınlatmanın kullanımı en üst düzeye çıkarılmıştır.
Güvenlik		Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.
Renkler		Kütüphane mekânlarında hâkim renk beyazdır. Kütüphane raflarının ana rengi, yapı bileşenlerinde olduğu gibi beyaz ve beyaza dönük gri tona sahiptir. Oturma elemanlarında doymamış renk olan gri-mavi, çocuklar için ayrılmış kütüphane mekânlarında ise beyaz strüktür üzerinde renkli minderler kullanılmıştır.
Mobilya Malzemesi		Kütüphanenin mobilya konsepti, binanın mimarisinin net geometrik ve düzenli biçimini desteklemektedir. Yüzeylerin tüm materyali ve rengi sürekli homojen bir kimliğe sahiptir. Kütüphane rafları yapı ile birlikte kurgulandığından malzeme ve doku algısı yerine beyaz renk ile baskınlık oluşturulmuştur. Yapay ahşap, plastik, ince kesitli metal ve tekstil malzemeler mobilya malzemesi arasında yer almaktadır. Çalışma masalarının yapısı ve formları, tüm mekânda yalınlığı ve modern tasarım fikrini yansıtmaktadır. Okuma sandalyeleri hafif, taşınması kolay strüktür ve malzeme kullanılarak tasarlanmıştır. Dinlenme koltuklarında net geometrik formlar yumuşak dolgu ile konfor sağlanarak kullanılmış, yerden yükseltilerek hafiflik etkisi sağlanmıştır.
Çalışma Masaları		
Oturma Elemanları		Ulaşılması kolay raflar, hareketli raflar, otomatik raflar yapı ile birlikte kurgulanmıştır. Kütüphane için geliştirilen raf sistemi, mimarinin ızgara düzenini yansıtmaktadır. Kitaplar otomatik bir sistem kullanılarak her katta iade edilebilmektedir. Raylardaki küçük taşıyıcı arabalar, iade edilen kitapları merkezi sisteme aktarmaktadır.
Raflar		
Ödünç Alma Masası		Belgeleri dağıtmak ve almak için self servis makineler.

(Tablo 4'ün devamı)

Kütüphane Kataloğu		Elektronik katalog makinesi. Ücretsiz dijital filmler, müzik, e-Kitaplar vb yer almaktadır.
Teknik Ekipman		Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri.
Boş Zaman/ Serbest Okuma Mekânları		Rahat koltuklar; genç okuyucular ve çocuklar için konforlu, rahat okuma alanları yer almaktadır.
Sanat/ Sergiler		Modern tablolar, sanat eseri olarak yapılmış mobilyalar. Kütüphane kullanıcısının erişimine açık sergi mekânları kurgulanmıştır.

4.1.2. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi

Tablo 5

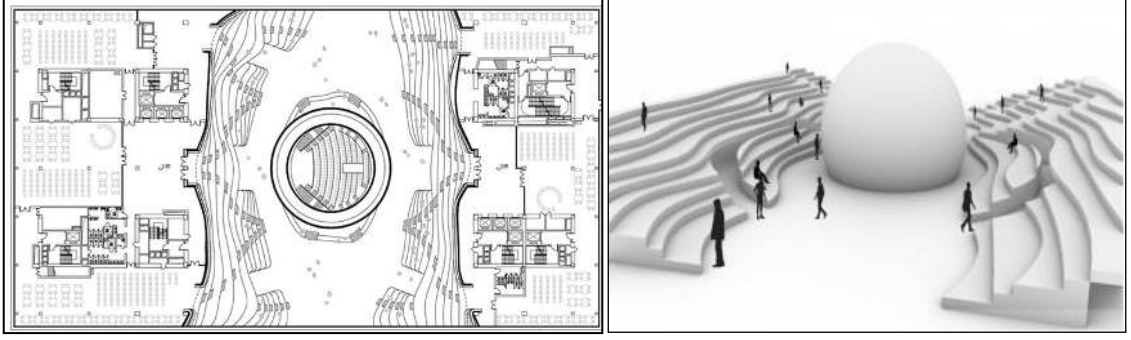
Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi Genel Bilgileri

Proje isimi	Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi
Proje Tasarımı	MVRDV Mimarlık
Alan m ²	33700 m ²
Proje Yeri	Tianjin, China
Yıl	2017

Konsept: Çin'in Tianjin şehrinde bulunan ve “*MVRDV Architects*” tarafından tasarlanan Tianjin Binhai Kütüphanesi yılda 780 bin ziyaretçiyi misafir etmektedir. Kütüphanede yer alan sarmal kitaplık binanın ana mekânsal elemanıdır. Mekan küresel oditoryum ve topografik bir haritadan oluşan, vertigo hissi yaratan raf basamaklar etrafında düzenlenmiştir. Maas tasarım düşüncesini;

“Yapı içinde kamusal alan oluşturup açtık; yapının merkezi kentsel bir oturma odası. Kitap rafları oturmak için harika alanlar; aynı zamanda üst kotlara ulaşımı da sağlamaktadır. Rafların formundaki açılar ve kırılmalar da mekânın farklı kullanımları için kullanıcıları teşvik etmektedir; yürümek, okumak, tartışmak, sosyalleşmek, toplantı yapmak gibi.” şeklinde ifade etmektedir (<https://www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2016/07/02/tianjin-binhai-library-in-china-by-mvrdv/>).

MVRDV kurucu ortağı Winy Maas küresel oditoryumu “Yapının karakterini yansıtıcı karakteriyle Göz kütüphanenin merkezinde bulunmakta ve yapının tam kalbinde iç mekana 360 derecelik bir panorama sağlayan oditoryum yer almaktadır;” şeklinde ifade etmektedir (Şekil 23) (<https://www.arkitektuel.com/tianjin-binhai-kutuphanesi/>).

Şekil 23. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi

Kaynak: <https://www.arkitektuel.com/tianjin-binhai-kutuphanesi/> (03.03.2022)

Mekan Kurgusu ve İşlevler: Zemin katta çocuklar ve yaşlılar için okuma mekânlarına, yeraltı seviyesinde kitap depolama ve büyük bir arşive sahiptir. Birinci ve ikinci katlar öncelikle okuma odaları, kitaplar ve salon alanlarından oluşurken, en üstteki iki kat toplantı odaları, ofisler, bilgisayar odaları ve ses odalarını içermektedir. Kitap rafları, merdivenler ve sosyal mekânlar mimari bir bütünlük içinde tasarlanmıştır. Şekil 24’da görüldüğü üzere binanın merkezinde küresel bir oditoryum yer almaktadır.

Şekil 24. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi iç mekan örneği

Kaynak: <https://www.arkitektuel.com/tianjin-binhai-kutuphanesi/> (03.03.2022)

Belgelere Erişim: Tüm belgeler açık erişimlidir.

Kütüphane Görevlisine Erişim: Kütüphane görevlisi açık hizmet noktasında farklı yönlerden yaklaşım olanağı olan alanda planlanmıştır (Şekil 25).

Şekil 25. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi iç mekan örneği

Kaynak: <https://www.archdaily.com/882819/tianjin-binhai-library-mvrdv-plus-tianjin-urban-planning-and-design-institute> (03.03.2022)

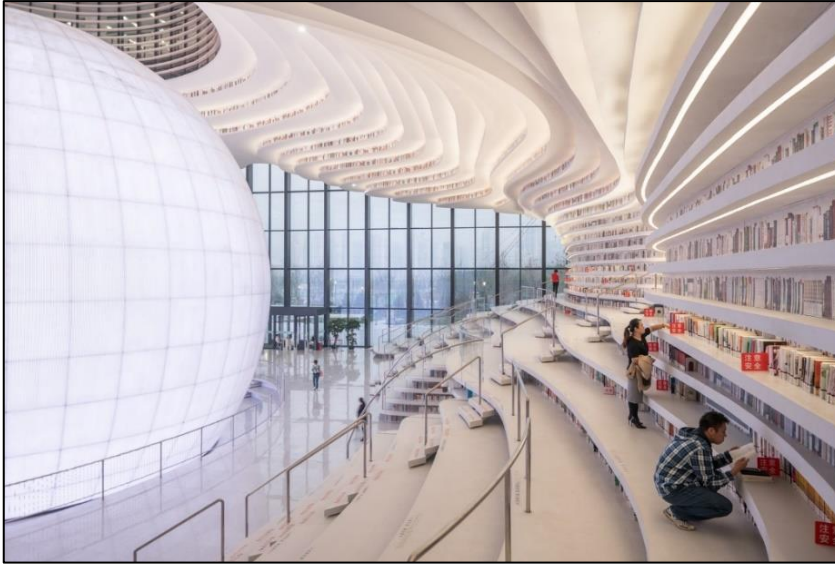
Aydınlatma: Rafların devamı niteliğindeki konturlar, kütüphaneyi dışarıda yer alan parka ve içerdeki kamusal koridora bağlayan cam cephe boyunca devam ederken iç mekânı aşırı güneş ışığına karşı korumak için panjur görevi görmektedir. Böylece parlak ve eşit şekilde doğal aydınlatılmış bir iç mekân kurgulanmıştır.

Güvenlik: Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.

Renkler: Kültür merkezinin ana rengi olan beyaz renk, aydınlatma ile birlikte bina hacminin görsel etkisini yaratmak için kullanılmıştır. Okuma odalarında yer alan mobilyaların tasarım dili atriumda yer alan mobilyaların tasarım dilinden farklı olarak metal strüktür ve ahşap doku kullanılarak renk ile desteklenmiştir. Canlılığı teşvik eden turuncu ve yeşil renk kombinasyonları çocuk mekânları özelinde kullanılmıştır.

Mobilya Malzemesi / Çalışma Masası / Oturma Elemanları / Raflar: Mobilya malzemeleri arasında çelik strüktür, kalıplanmış eğrisel yüzeyler ve ahşap yer almaktadır.

Kütüphane konseptini oluşturan eğrisel yüzeylerin tersine arka planda yer alan çalışma masalarında metal ve ahşap malzeme tercih edilmiştir. çağdaş tasarım anlayışını korumaktadır. Oturma elemanları, yapı yüzeyini oluşturan raflar gibi yapının elemanı olarak yatayda uzayan sabit yüzeylerden oluşmaktadır. Oturma elemanları, çelik strüktür ve kalıplanmış yüzey üzerinde konforlu bir font kullanılarak tasarlanmıştır. Eğrisel raflar kütüphane mekânının ana elemanıdır. Hem mekânın sınırlarını belirlemek hem de cephede merdivenler, oturma birimleri, katmanlı tavan yüzeyleri oluşturmak için kullanılan yüzeyler rafların devamı niteliğindedir (Şekil 26).

Şekil 26. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi iç mekan örneği.

Kaynak: <https://www.archdaily.com/882819/tianjin-binhai-library-mvrdv-plus-tianjin-urban-planning-and-design-institute> (03.03.2022)

Ödünç Alma Masası: Belgeleri dağıtmak ve almak için self servis makineler yer almaktadır.

Kütüphane Kataloğu: Elektronik katalog makinesi. Ücretsiz dijital filmler, müzik, e-Kitaplar vb. yer almaktadır.

Teknik Ekipman: Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri hizmeti yer almaktadır.

Boş Zaman/Serbest Okuma Mekânları: Kütüphanenin tasarım fikrine göre tüm kitaplara ulaşılabilen tüm alanlar serbest okuma mekanı olarak algılanabilir. Rahat koltuklar; genç okuyucular ve çocuklar için konforlu, rahat okuma alanları da yer almaktadır (Şekil 27).

Şekil 27. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesinde serbest zaman mekanları.

Kaynak: <https://oggito.com/icerikler/tianjin-binhai-halk-kutuphanesi-bu-caga-aitmis-gibi-durmuyor/46830> (03.03.2022)

Sanat/Sergi: Atriumda konserler için kullanılan “Eye” oditoryumu, yapının gözü olarak ifade edilmektedir (Şekil 28).

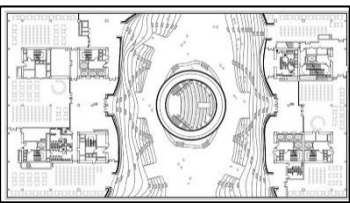
Şekil 28. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi oditoryumu

Kaynak: <https://architizer.com/idea/2591426/> (03.03.2022)

Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi zamana uyum sağlamanın, çağdaş mekânlar yaratmanın, teknolojiyi kullanmanın, eğitim ve sosyalleşme için bir topluluk merkezi sağlamanın önemini vurgulamaktadır. Tianjin Binhai Şehir Kütüphanesi iç mekan analizi tablo olarak yer almaktadır (Tablo 6).

Tablo 6

Tianjin Binhai Kütüphanesi'nin mekân analizi

KRİTERLER	GÖRSELLER	MEKÂN ANALİZİ
Konsept		Bilgi almak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için aktif bir yer. Sarmal kitaplık, binanın ana mekânsal elemanıdır. Mekan küresel oditoryum ve topografik bir haritadan oluşan, neredeyse vertigo hissi yaratan raf basamaklar etrafında düzenlenmiştir. Bu öğelerin her ikisi yapının odağını oluşturmaktadır.
Mekân Kurgusu İşlevler		Kitap rafları kürenin her iki tarafında sıralanmaktadır. Yüzeyinin tabii veya suni ayrıntıları özel tasarlanmış aydınlatma sistemi vurgulanmaktadır. Zeminin en alt noktasından tavanın en üst noktasına kadar devam etmektedir. Wi-Fi internet erişimi, binada ayrıca ikincil okuma odaları, eğitim tesisleri, kitap deposu, arşivler, toplantı odaları, ofisler ve bir medya merkezi bulunmaktadır.
Belgelere Erişim		Tüm belgeler açık erişimde serbestçe kullanılabilir.
Kütüphane Görevlisine Erişim		Kütüphane görevlisi açık hizmet noktasında farklı yönlerden yaklaşım olanağı olan alanda planlanmıştır.
Aydınlatma		Yüzeyinin doğal ve aydınlatma sistemi vurgulanmaktadır. Okuma masalarında çok fazla ışık ve ekstra aydınlatma bulunan aydınlık okuma odaları. Uygun olan yerlerde tasarım özellikleri, atrium ve tavan pencerelerinin kullanılması ve doğal aydınlatmaların kullanımını en üst düzeye çıkarmak için cam pencerelerin kullanılması
Güvenlik		Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.

(Tablo 6'nın devamı)

Renkler		Kültür merkezinin ana rengi olan beyaz renk, aydınlatma ile birlikte bina hacminin görsel etkisini yaratmak için kullanılmıştır. Okuma odalarında yer alan mobilyaların tasarım dili atriumda yer alan mobilyaların tasarım dilinden farklı olarak metal strüktür ve ahşap doku kullanılarak renk ile desteklenmiştir. Canlılığı teşvik eden turuncu ve yeşil renk kombinasyonları çocuk mekanları özelinde kullanılmıştır.
Mobilya Malzemesi		Çelik strüktür, kalıplanmış eğrisel yüzeyler ve ahşap mobilya malzemeleri arasında yer alır.
Çalışma Masaları		Çalışma masalarında metal ve ahşap malzeme tercihi çağdaş tasarım anlayışını korumaktadır.
Oturma Elemanları		Oturma elemanları, yapı yüzeyini oluşturan raflar gibi yapının elemanı olarak yatayda uzayan sabit yüzeylerden oluşmaktadır. Oturma elemanları, çelik strüktür ve kalıplanmış yüzey üzerinde konforlu bir font kullanılarak tasarlanmıştır.
Raflar		Eğrisel raflar kütüphane mekânının ana elemanıdır. Hem mekânın sınırlarını belirlemek hem de cephede merdivenler, oturma birimleri, katmanlı tavan yüzeyleri oluşturmak için kullanılan yüzeyler rafların devamı niteliğindedir.
Ödünç Alma Masası		Belgeleri dağıtmak ve almak için kiosklar.
Kütüphane Kataloğu		Elektronik katalog makinesi.
Teknik Ekipman		Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri
Boş Zaman/ Serbest Okuma Mekânları		Genç okuyucular ve çocuklar için rahat sandalyeler. Raf basamaklar etrafında düzenlenmiştir-zeminin en alt noktasından tavanın en üst noktasına kadar devam etmektedir.

(Tablo 6'nın devamı)

Sanat/Sergiler		Konserler için kullanılan "Eye" oditoryumu.
-----------------------	---	---

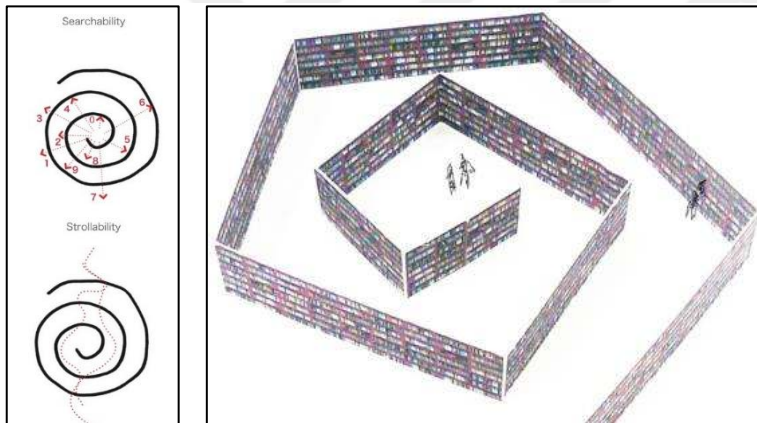
4.1.3. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi

Tablo 7

Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi Genel Bilgileri

Proje isimi	Musashino Sanat Üniversitesi Müze ve Kütüphanesi
Proje Tasarımı	Sou Fujimoto Architects
Alan m ²	2883 m ²
Proje Yeri	Tokyo, Japan
Yıl	2010

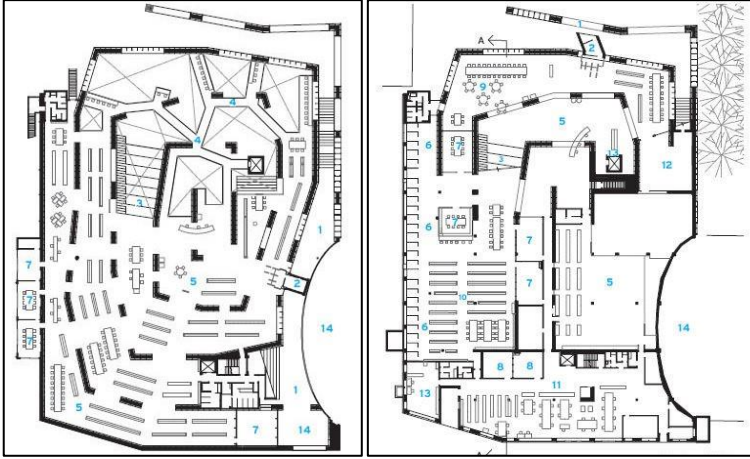
Konsept: Japonya'nın Tokyo kentinde bulunan Musashino Sanat Üniversitesi Müze ve Kütüphanesi “*Sou Fujimoto Architects*” tarafından tasarlanmıştır. İç mekân özellikleri kitaplar ve bu kitaplar arasında çevrelenmiş kullanıcı fikriyle farklılık yaratmaktadır. Bu çağdaş tasarımın amacı, keşfetmeyi kolaylaştırmak ve ziyaretçilerin aradığı bilgi ve başlıklara hızlı erişimi desteklemektir (Şekil 29).

Şekil 29. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi

Kaynak: <https://www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2011/08/03/musashino-art-university-museum-library-in-tokyo-japan-by-sou-fujimoto-architect> (03.03.2022)

Mekan Kurgusu ve İşlevi: Mekân şeması sonsuz sarmalın içinde yer alan kitaplıktır. Geniş açıklıklarla noktalanmış 9 metre yüksekliğindeki duvarların katmanlanmasından sonsuz bir kitap ormanı etkisi yaratılmıştır. Dolaşım yolları, raflarda açılan boşluklar arasında hem zemin hem de birinci kat etrafında spiral bir yapı oluşturmaktadır. Kütüphanede okuma/çalışma salonları, bireysel çalışma alanları, toplantı mekânları, katalog galerisi, sergi salonu, ofis mekanları ve dinlenme mekanları kullanıcıların erişebildiği temel işlevlerdir (Şekil 30).

Şekil 30. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi iç mekân kurgusu ve işlevi.

Kaynak: <https://www.architecturalrecord.com/articles/7488-musashino-art-university-museum-library> (03.03.2022)

Araştırma ve keşif, kütüphane tasarımının doğasında var olan iki açık çelişkidir. Araştırma, tanıma gereği, belirli kitapları bulmak amacıyla sistematik bir mekânsal düzenlemedir. Google çağında bile, kitaplık içinde kitap arama deneyimi, kitapların fiziksel hacminin düzeni ve kitap düzeniyle belirlenir. Soruşturmanın karşıtı olan kavram, keşif kavramıdır. Kütüphane deneyiminin önemi, mekânın kullanıcılara sunduğu keşiflerde de yatmaktadır. Sürekli yenilenen ve dönüşen mekânla karşılaşılır, tanımsız ilişkiler keşfedilir ve bilinmeyen alanlardan ilham alınır. Musashino kitaplığında, kitaplıkların doğasında var olan iki açık çelişkinin, radyal yolun iki zıt hareketine ve dönme hareketine sahip spiral şeklinde bir arada var olmasına izin verilir. Kutupsal konfigürasyon araştırmayı; radyal açıklıklardan geçen sayısız katman ise sonsuz derinlikteki kitaplardan keşif kavramını doğurur (Şekil 31).

Şekil 31. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi mekân kurgusu.

Kaynak: <https://www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2011/08/03/musashino-art-university-museum-library-in-tokyo-japan-by-sou-fujimoto-architect> (03.03.2022)

Belgelere Erişim: Kütüphanede tüm arşiv ve koleksiyona erişim mevcuttur.

Kütüphane Görevlisi Erişimi: Kütüphane görevlisi farklı yönlerden algılanabilir açık hizmet noktasında konumlandırılmıştır (Şekil 32).

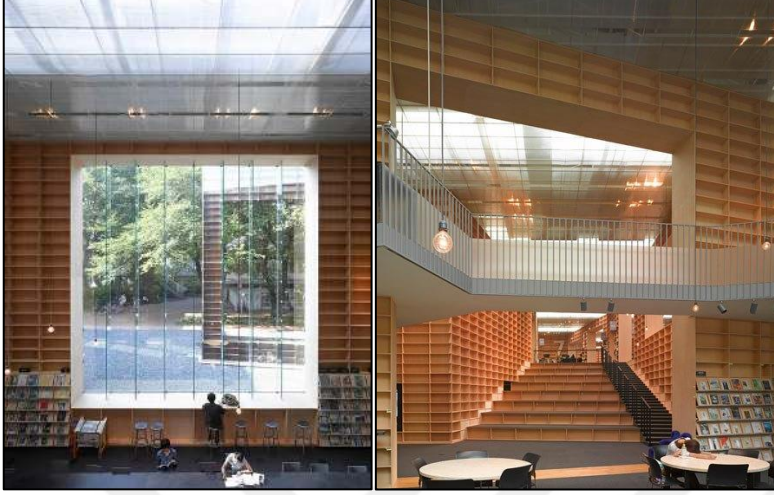
Şekil 32. Kütüphane görevlisine erişim.

Kaynak: <https://www.architecturalrecord.com/articles/7488-musashino-art-university-museum-library> (03.03.2022)

Mobilya Malzemesi / Çalışma Masası / Oturma Elemanları / Raflar:

Mobilya Malzemesi kütüphane mekanının baskın strüktürünü oluşturan rafların etkisiyle ahşaptır. Okuma Masaları raf strüktürünün devamı niteliğinde hem içe hem de doğaya dönük uzayan yatay elemanlardır. Buna ek olarak küçük okuma köşeleri, büyük

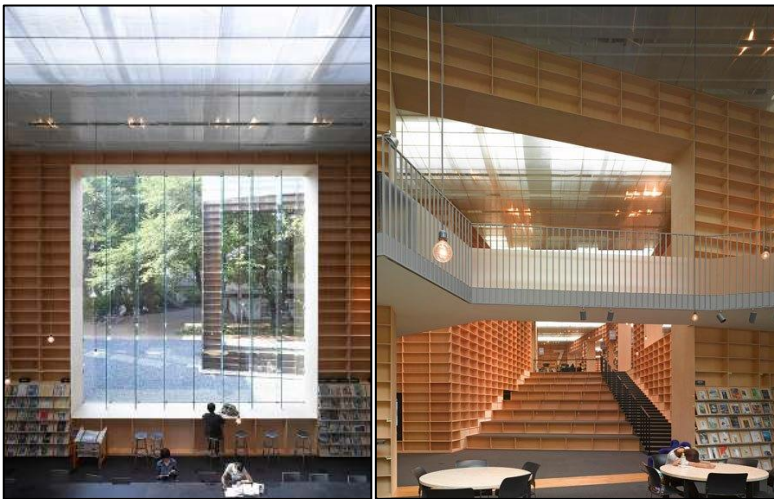
ölçekli masalardan daha fazla tercih edilmiştir. Kişisel çalışma yerlerinde kullanılan sandalyeler, yalın biçimlerden ve çoğunlukla ahşap strüktür olarak yer almaktadır (Şekil 33).

Şekil 33. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi çalışma alanları.

Kaynak: <https://www.dezeen.com/2011/05/12/musashino-art-university-libraryby-sou-fujimoto-architects/> (03.03.2022)

Kitap raflarının ziyaretçiyi sarmalayan spiral tasarımı sekanslar arasında çok sayıda geçiş imkânı sunarak kullanıcının aynı zamanda huzurlu ve özgür hissetmesini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Raflar arasında yaratılan boşluk iç ve dış mekân ilişkisini sağlamaktadır (Şekil 34, 35).

Şekil 34. Raflar arasında yaratılan boşluk, iç-dış mekân ilişkisi.

Kaynak: <https://www.dezeen.com/2011/05/12/musashino-art-university-libraryby-sou-fujimoto-architects/> (03.03.2022)

Şekil 35. Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesi çalışma alanları.

Kaynak: <https://www.dezeen.com/2011/05/12/musashino-art-university-library-by-sou-fujimoto-architects/> (03.03.2022)

Aydınlatma: Kütüphanede doğal ışığın, raflar arasında bırakılan geniş boşluklar yanı sıra polikarbonat panellerle tavandan iç mekâna alınması konforlu okuma alanları sağlamıştır (Şekil 36).

Şekil 36. Kütüphanede yapay ve doğal aydınlatma.

Kaynak: <https://www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2011/08/03/musashino-art-university-museum-library-in-tokyo-japan-by-sou-fujimoto-architects/> (03.03.2022)

Güvenlik: Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.

Renkler: Mekân tasarımında baskın olan renk; ahşap raf strüktürün kullanımıyla sağlanmaktadır. Yer döşemesinde orta değerde gri renk, çalışma alanlarında ahşap dokusu, koyu gri ve beyaz yüzeyler gözlemlenmektedir.

Teknik Ekipman: Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri yer almaktadır (Şekil 37).

Şekil 37. Kütüphane mekânlarında teknik ekipmanlar.

Kaynak:<https://www.architecturalrecord.com/articles/7488-musashino-art-university-museum-library>
(03.03.2022)

Boş Zaman/Serbest Okuma Mekanları: Yapı strüktürünü oluşturan raflar arasında geniş basamaklarla oluşturulan serbest okuma, dinlenme, skeç yapma, müzik dinleme vb. işlevler için mekanlar yer almaktadır (Şekil 38).

Şekil 38. Boş zaman/serbest okuma mekânları.

Kaynak: <https://www.architecturalrecord.com/articles/7488-musashino-art-university-museum-library> (03.03.2022)

Sanat/Sergiler: Soyut heykeller ve birçok ikon oturma elemanları kütüphanenin müze işlevini karşılamaktadır. Kütüphane mekanları boş zaman/sergileme alanlarına yerleştirilen sergi düzenlemeleri yer almaktadır (Şekil 39).

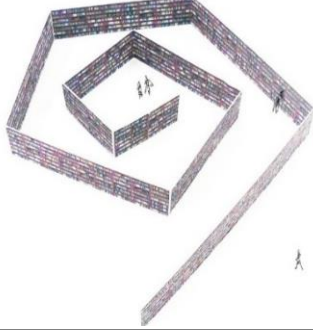
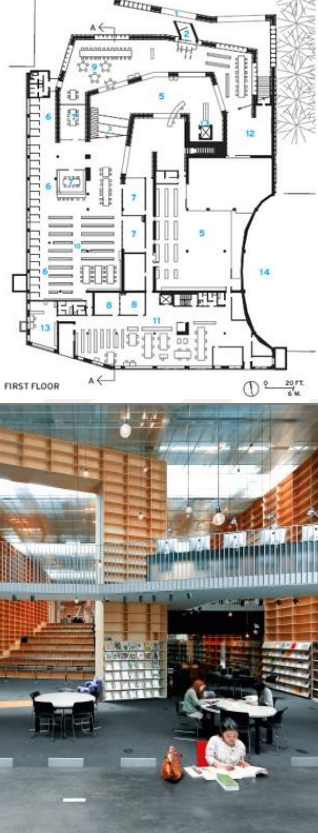

Şekil 39. Boş zaman/serbest okuma mekânlarında geçici sergi.

Kaynak: <http://bookart.lt/community/blog/2018/04/30/visiting-musashino-art-university/> (03.03.2022)

Tablo 8

Musashino Sanat Üniversitesi Müze & Kütüphanesinin analizi

KRİTERLER	GÖRSELLER	MEKÂN NİTELİKLERİ
Konsept		Kütüphane bilgi almak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için aktif bir yerdir. Mekân şeması, ormanı birleştiren ve kullanıcının çevreyi keşfetmesine izin veren bir spiral üzerine kuruludur. İç mekân kurgusunda Tokyo yaşamına uyumlu, aktif ve dinamik bir duygu yaratılmak istenmiştir.
Mekân Kurgusu ve İşlevi		Dolaşım yolları, raflarda açılan boşluklar arasında hem zemin hem de birinci kat etrafında spiral oluşturmaktadır. Kitaplığın bu spiral sekansı, yapının çevresini dış duvar olarak sarmaya devam etmektedir. Bu düşünce; binanın dış görünümünün, kitaplığın aynı kompozisyonu paylaşmasını sağlamaktadır. Mobilya, geniş alanda farklı katmanlar oluşturmaya yardımcı olmaktadır. İnternet erişimi olan kişisel bilgisayarları kullanmak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için büyük aktif okuma mekânları; yüksek olmayan bölücü elemanlarla tanımlanmış kişisel çalışma alanları.
Belgelere Erişim		Tüm koleksiyonlara açık erişim mevcuttur.
Kütüphane Görevlisi Erişimi		Kütüphane görevlisi farklı yönlerden algılanabilir açık hizmet noktasında konumlandırılmıştır.

(Tablo 8' in devamı)

Aydınlatma		Okuma masalarında lokal aydınlatma bulunan aydınlık okuma mekanları. Uygun olan yerlerde tasarım özellikleri, atrium ve tavan pencerelerinin kullanılması ve doğal aydınlatmaların kullanımını en üst düzeye çıkarmak için cam pencerelerin kullanılması
Güvenlik		Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.
Renkler		Mekân tasarımında hâkim olan renk; ahşap rafların kullanımıyla sağlanmaktadır. Yer döşemesinde orta değerde gri renk, çalışma alanlarında daha koyu ahşap ve koyu gri unsurlar gözlemlenmektedir.
Mobilya Malzemesi		Mobilya Malzemesi kütüphane mekanının baskın strüktürünü oluşturan rafların etkisiyle ahşaptır. Okuma Masaları raf strüktürünün devamı niteliğinde hem içe hem de doğaya dönük uzayan yatay elemanlardır. Buna ek olarak küçük okuma köşeleri, büyük ölçekli masalardan daha fazla tercih edilmiştir. Kişisel çalışma yerlerinde kullanılan sandalyeler, yalın biçimlerden ve çoğunlukla ahşap strüktür olarak yer almaktadır.
Çalışma Masaları		
Oturma Elemanları		
Raflar		
Ödünç Alma Masası		Belgeleri dağıtmak ve almak için self servis makineler
Kütüphane Kataloğu		Elektronik katalog makinesi.
Teknik Ekipman		Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri
Boş Zaman/ Serbest Okuma Mekânları		Yapı strüktürünü oluşturan raflar arasında geniş basamaklarla oluşturulan serbest okuma mekanları yer almaktadır.

(Tablo 8' in devamı)

Sanat/Sergiler		Soyut heykeller ve bir çok ikonik oturma elemanları kütüphanenin müze işlevini karşılamaktadır. Kütüphane mekanları sirkülasyon alanlarında yerleştirilen açık erişime sahip sergi düzenlemeleri.
----------------	---	---

4.2. Türkiye Çağdaş Kütüphane Örnekleri

Vakıf olarak kurulan kütüphaneler, Osmanlı İmparatorluğu'nda çok önemli hizmet kurumlarıydı. Bu vakıflar, yaklaşık 800 yıldır Anadolu'nun sosyal, kültürel, bilimsel ve eğitimsel yaşam gelişimine katkıda bulunmuştur. Kütüphaneler, bilgi ve tecrübelerin toplanmasında, korunmasında, sunulmasında ve topluma yayılmasında önemli rol oynadılar. Ancak, XVIII. Yüzyıldan sonra, bu vakıfların katkısı askeri, ekonomik ve sosyal problemlerin bir sonucu olarak bilimsel, kültürel ve sosyal yaşam açısından giderek azaldı.

Günümüzde kütüphane kavramı Türkiye'de halk, milli, üniversite ve örgün eğitim kütüphaneleri olarak dörde ayrılmaktadır. Ancak veri kayıt ve takip sistemlerinin olmaması nedeniyle örgün eğitim kütüphaneleri hakkında açık erişimli detaylı bilgi sunulmamaktadır. Kütüphane ve yararlanıcı sayılarındaki değişimler hakkında farklı görüşler olsa da Türkiye İstatistik Kurulu (TÜİK) 2011-2018 verilerine göre hazırlanan tablolar ve değişimler Tablo 9'da sunulmaktadır (<http://www.tuik.gov.tr>).

Milli Kütüphane kullanıcılarının sayısı 2018 yılında 2017'ye göre %0,6'lık pozitif değişim gösterirken, kayıtlı üye sayısının bir önceki yıla göre %10-11 azaldığı görülmektedir. Tablodaki ilgi çekici bir diğer nokta Halk Kütüphanelerinin kayıtlı üye sayısı ve yararlananların sayısı arasındaki ilişkidir. 2018 yılında, 2017 yılına göre üye sayısı %29,1 artarken halk kütüphanelerinden yararlananların sayısı, bir önceki yıla göre sadece %12-13 oranında artmıştır. Burada ortaya çıkan sonuç; üye sayısının artmış olmasına rağmen katılım oranının yarısı kadar katkı sağlanmasıdır. Bu tablo göreceli olarak olumlu bir karakter ortaya koymasına rağmen detaylar incelendiğinde Türkiye'deki kütüphanecilik anlayışında yapısal değişikliklerin gerekliliği düşünülmelidir. Ek olarak; açık kaynak erişimlerde karşılaşılan bilgilerde; ziyaretçilerin ve yararlanıcıların büyük kısmını ödev yapan öğrencilerin oluşturduğu ifade edilmektedir. Bu algıyı değiştirerek kütüphane kültürünü genel nüfusa yaymanın en önemli yollarından biri dünya örneklerinde olduğu gibi kütüphane mekânlarının mevcut

durumlarını güncellemektir. Vakıflar gibi sosyo-kültürel değeri olan yapılar çağdaş kütüphane anlayışıyla yenilenmektedir. Türkiye’de birçok üniversite kompleksinde öğrencilerin kullanımını arttırma yönünde çağdaş kütüphane örnekleri yer almaya başlamıştır.

Çalışma kapsamında incelenecek olan Türkiye’deki kütüphane örneklerinden son 10 yılda yapılan ve yenilenen mekânların dijital çağ kütüphanesi olma özelliği taşıması belirleyici olmuştur.

Tablo 9

TÜİK verilerine göre hazırlanan Türkiye kütüphane kullanıcı verileri

Yıl	Kütüphane türü								
	Milli Kütüphane			Halk kütüphanesi			Üniversite kütüphanesi		
	yararlanan kişi sayısı	kayıtlı üye sayısı	personel sayısı	yararlanan kişi sayısı	kayıtlı üye sayısı	personel sayısı	yararlanan kişi sayısı	kayıtlı üye sayısı	personel sayısı
2001	231 257	-	193	20 964 172	508 133	2 829	-	-	-
2002	297 349	21 239	178	20 179 482	424 493	3 445	-	717 256	3 780
2003	391 413	16 132	167	17 827 177	422 760	3 134	-	650 365	3 090
2004	662 202	14 644	177	20 516 562	418 067	2 955	-	905 732	3 057
2005	445 702	12 575	191	20 706 526	426 351	2 924	-	1 158 912	3 431
2006	303 384	8 400	196	21 138 821	485 216	3 055	-	1 119 258	3 421
2007	408 690	14 632	182	20 228 517	493 596	3 045	-	1 104 177	3 729
2008	468 301	13 625	209	19 034 750	503 961	3 014	-	1 273 418	3 433
2009	695 782	20 334	212	19 929 836	591 661	3 084	-	1 520 361	3 867
2010	771 331	22 929	212	19 280 441	675 620	3 189	-	1 968 450	4 294
2011	664 178	29 415	212	18 826 715	753 378	3 391	-	2 029 429	4 681
2012	693 403	24 550	201	19 545 940	885 282	3 345	-	2 190 633	4 959
2013	651 336	24 737	204	20 232 069	1 025 846	3 386	-	2 896 211	5 568
2014	555 859	28 356	182	20 787 765	1 209 766	3 595	-	3 870 112	6 362
2015	524 129	36 220	169	23 529 016	1 367 139	3 714	-	3 820 761	6 617
2016	636 488	26 996	153	23 266 599	1 697 090	3 639	-	3 810 634	6 039
2017	629 905	26 478	153	25 091 232	2 201 039	3 797	-	3 814 500	6 192
2018	633 999	23 747	151	28 242 986	2 840 504	4 124	-	3 912 306	6 737

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Library-Statistics-2019-33630> (03.03.2022)

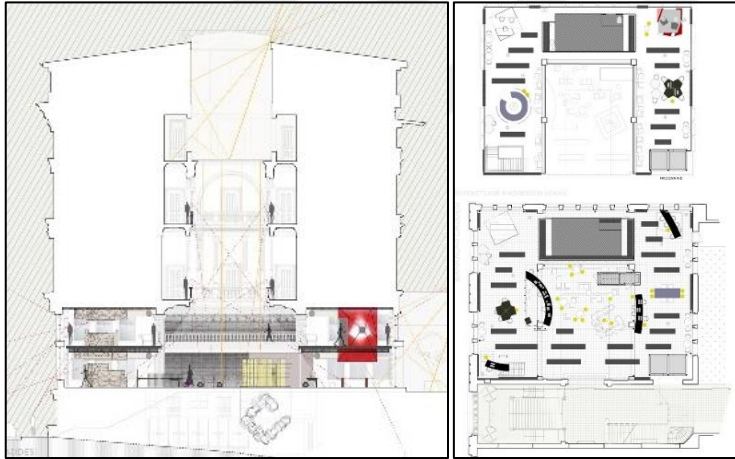
4.2.1. Salt Galata Kütüphanesi Örneği

Tablo 10

Salt Galata Kütüphanesi Genel Bilgileri

Proje isimi	Salt Galata Şehir Kütüphanesi
Proje Tasarımı	Autoban, Mimarlar ve Han Tümetekin, SANALarc Mimarlık, Araştırma ve Kentsel Tasarım, Superpool ve Zoom TPU tarafından farklı bölümleri tasarlandı
Alan m ²	1130 m ²
Proje Yeri	İstanbul, Türkiye
Yıl	2011

Konsept: İstanbul’da bulunan Salt Galata Kütüphanesi, araştırma merkezi ve sanat sergisi işlevlerini içerisinde bulundurmakta ve yılda 47 bin kullanıcı tarafından ziyaret edilmektedir (<http://www.arkiv.com.tr/proje/salt-galata1/4709>). Yapı mimar Alexandre Vallauri tarafından 20. yüzyılda kurulan Osmanlı Bankası için tasarlanmıştır. Şehir kütüphanesi olarak kullanıma sunulmadan önce mimari restorasyon işlemleri “ŞANALarc, Zoom/TPU, SUPERPOOL, Autoban Mimarlık ofisleri ile Arif Özden, Tanju Özelgin, Ömer Ünal ve Aslıhan Demirtaş” tarafından gerçekleştirilmiştir. Mimarlık, şehircilik, tasarım, tarih ve sanat konularını odaklanan koleksiyon, dijital ve fiziki dökümanları kapsamaktadır. Kütüphane, Salt Galata yapısının ara katı ve orta avlusunda 650 metrekarelik alanda yer almaktadır (Şekil 40). Geçmişte şube ve kasa odalarına girişin olduğu iki katın bilgi odaklı bir işleve dönüştürülmesi; araştırma, öğrenme ve tartışmayı ön plana çıkaran bir anlayışı yansıtmaktadır. İki katlı kütüphane mekânının yanısıra -1 kotunda kayıtlı araştırmacıların kullanımına açık Salt Araştırma Ferit F. Şahenk Salonu tasarlanmıştır.

Şekil 40. Salt Galata Şehir Kütüphanesi kurgusu.

Kaynak: <http://www.arkiv.com.tr/proje/salt-arastirma/539> (03.03.2022)

Mekan Kurgusu ve İşlevi: Kütüphane, Salt Galata yapısı içinde yer alan açık arşiv, sergi mekanı, Osmanlı Bankası Müzesi, oditoryum, dükkan, kafe, restoran, ofis ve atölye işlevleriyle birlikte kurgulanmıştır. Salt Galata, tarihi bir mekân ve çağdaş bir kurum olarak aynı zamanda bir müze, yaşayan bir topluluk, araştırma merkezi ve bir tartışma alanıdır. Salt Galata Kütüphanesi açık planla kurgulanmış hem çalışma hem de dinlenme eylemlerinin bir arada olduğu bir mekân olarak tanımlanabilir (Şekil 41).

Aydınlatma: Okuma masalarında lokal aydınlatma bulunan aydınlık okuma mekanları. Uygun olan yerlerde tasarım özellikleri, atrium ve tavan pencerelerinin kullanılması ve doğal aydınlatmaların kullanımını en üst düzeye çıkarmak için cam pencerelerin kullanılmıştır (Şekil 43).

Şekil 43. Salt Galata Şehir Kütüphanesi aydınlatma temsili.

Kaynak: [https://en.wikipedia.org/wiki/SALT_\(institution\)](https://en.wikipedia.org/wiki/SALT_(institution)), (03.03.2022)

Güvenlik: Güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.

Renkler: Genel renk kullanımı, yapının özelliklerini vurgulayan ve geçmişin izlerini taşıyan niteliktedir. Mobilya tasarımlarında ise akromatik renklerin yanısıra kromatik doymamış renkler de kullanılmıştır.

Mobilya Malzemesi / Çalışma Masası / Oturma Elemanları / Raflar: Hareketli mobilyalarda herhangi bir dönem referans alınmamıştır. Mobilya seçiminde ve düzeninde yeniden düzenleme esnekliği ön planda tutulmuştur. Çalışma alanlarının masa organizasyonu ince kesitleri ve açılı modüler yapısıyla dinamik bir duygu yaratmaktadır. Sandalyelerin ince kesitli yapısı mekân algısında hafiflik duygusu yaratmaktadır. Kütüphane strüktüründe metal ve pleksi raf sistemleri ve kontrplak strüktürlü raf sistemlerinin birlikte kullanımıyla dinamik etki desteklenmiştir (Şekil 44).

Şekil 44. Salt Galata Şehir Kütüphanesi iç mekânında malzeme/mobilya.

Kaynak: <https://saltonline.org/tr/182/salt-arastirma> <https://sanalarc.com/salt-research-salt-arastrma> (03.03.2022)

Kütüphane Kataloğu: Elektronik kataloglama sistemi mevcuttur. Kullanıcılar, arşiv ve kütüphaneyi tek yerden araştırma olanağı sunan online katalogdan arama yapabilir, hareketli görüntüleri izleyebilir ve dijital belgeleri büyük ekranlardan inceleyebilirler (Şekil 45).

Şekil 45. Salt Galata Kütüphanesi geçici sergi.

Kaynak: <https://www.gelgez.org/salt-galata.html> (03.03.2022)

Boş Zaman ve Serbest Okuma Mekânları: Bireysel ve grup aktivitelerine olanak tanıyan özelleştirilmiş mekânlar tanımlanmıştır (Şekil 46).

Şekil 46. Salt Galata Kütüphanesi serbest zaman alanı.

<http://www.arkiv.com.tr/proje/salt-arastirma/539> (03.03.2022)

Sanat/Sergi: Sergi mekânı Salt Galata yapısı içerisinde -1 katında yer alarak zemin katta yer alan kütüphaneye kolay erişim olanağı sağlanmıştır.

Tablo 11

Salt Galata Kütüphanesi mekân analizi

KRİTERLER	GÖRSELLER	MEKÂN ANALİZİ
Konsept		Kütüphane, Salt Galata yapısının ara katı ve orta avlusunda 650 metrekarelik alanda yer almaktadır. Geçmişte şube ve kasa odalarına girişin olduğu iki katın bilgi odaklı bir işleve dönüştürülmesi; araştırma, öğrenme ve tartışmayı ön plana çıkaran bir anlayışı yansıtmaktadır.
Mekân Kurgusu ve İşlevi		Kütüphane, Salt Galata yapısı içinde yer alan açık arşiv, sergi mekânı, Osmanlı Bankası Müzesi, oditoryum, dükkan, kafe, restoran, ofis ve atölye işlevleriyle birlikte kurgulanmıştır. Salt Galata, tarihi bir mekân ve çağdaş bir kurum olarak aynı zamanda bir müze, yaşayan bir topluluk, araştırma merkezi ve bir tartışma alanıdır. Salt Galata Kütüphanesi açık planla kurgulanmış hem çalışma hem de dinlenme eylemlerinin bir arada olduğu bir mekân olarak tanımlanabilir.

(Tablo 11'in devamı)

Belgelere Erişim		Tüm belgeler açık erişimde serbestçe kullanılabilir.
Kütüphane Görevlisine Erişim		Kütüphaneci, açık hizmet noktasında çalışır, farklı yönlerden yaklaşması kolaydır.
Aydınlatma		Okuma masalarında lokal aydınlatma bulunan aydınlık okuma mekanları. Uygun olan yerlerde tasarım özellikleri, atrium ve tavan pencerelerinin kullanılması ve doğal aydınlatmaların kullanımını en üst düzeye çıkarmak için cam pencereler kullanılmıştır.
Güvenlik		Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.
Renkler		Kütüphanenin çevresindeki boşluklar, mekânlar ve mobilya elemanları arasında homojen bağlantı oluşturan renklerle birbirine bağlanmaktadır. Genel renk kullanımı, yapının özelliklerini vurgulayan ve geçmişin izlerini taşıyan niteliktedir. Mobilya tasarımlarında ise akromatik renklerin yanısıra kromatik doymamış renkler de kullanılmıştır.
Mobilya Malzemesi		Hareketli mobilyalarda herhangi bir dönem referans alınmamıştır. Mobilya seçiminde ve düzeninde yeniden düzenleme esnekliği ön planda tutulmuştur. Çalışma alanlarının masa organizasyonu ince kesitleri ve açılı modüler yapıyla dinamik bir duygu yaratmaktadır. Sandalyelerin ince kesitli yapısı mekân algısında hafiflik duygusu yaratmaktadır. Kütüphane strüktüründe metal ve pleksi raf sistemleri ve kontrplak strüktürlü raf sistemlerinin birlikte kullanımıyla dinamik etki desteklenmiştir.
Çalışma Masaları		
Oturma Elemanı		
Raflar		
Ödünç Alma Masası		Belgeleri dağıtmak ve almak için ayrılmış bir alan mevcuttur.
Kütüphane Kataloğu		Otomasyon sistemi mevcuttur. Kullanıcılar, arşiv ve kütüphaneyi tek yerden araştırma olanağı sunan çevrimiçi katalogdan arama yapabilirler.
Teknik Ekipman		Kopyalama, tarama, baskı makinelerine erişim mevcuttur.

(Tablo 11'in devamı)

Boş Zaman/ Serbest Okuma Mekânları		Bireysel ve grup aktivitelerine olanak tanıyan özelleştirilmiş mekânlar tanımlanmıştır.
Sanat/Sergiler	Salt Galata yapısı içerisinde -1 katında sergi mekânı yer alarak zemin katta yer alan kütüphaneye kolay erişim olanağı sağlanmıştır.	

4.2.2. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Örneği

Tablo 12

Beyazıt Devlet Kütüphanesi Genel Bilgileri

Proje isimi	Beyazıt Devlet Kütüphanesi
Proje Tasarımı	Tabanlıoğlu Mimarlık
Alan m ²	-
Proje Yeri	İstanbul, Türkiye
Yıl	2015

Konsept: Beyazıt Devlet Kütüphanesi, 1884 yılında “Kütüphane-i Umumi-i Osmani” olarak kurulan İstanbul'un en eski devlet kütüphanelerinden biridir (Anameriç, H., 2006) (Şekil 47). Beyazıt Devlet Kütüphanesi restorasyonunu 2015 yılında tamamlamıştır. Restitüsyon ve restorasyon çalışmalarına ek olarak modern bir kütüphane olarak yeniden işlevlendirme çalışmaları Tabanlıoğlu Mimarlık tarafından gerçekleştirilmiştir. Yılda ortalama 135 bin ziyaretçi ağırlamaktadır (<https://www.ntv.com.tr/sanat/istanbulun-kutuphane-verileri-eser-ve-ziyaretci-sayilari,5kQbEbnI-0WR4iRNPHS2tA>).

Şekil 47. Tarihi Beyazıt Devlet Kütüphanesi.

Kaynak: <https://www.tokihaber.com.tr/dosya-haber/135-yasinda-bir-genc-beyazit-devlet-kutuphanesi/> (03.03.2022)

Tabanlıoğlu Mimarlık iç mekân kurgusundaki temel yaklaşımı “binanın tarihi dokusunu olduğu gibi koruyarak iyileştirmek ve yeni çağdaş mekânlar kazanırken, kıymetli arşivin teknolojik imkânlarla en ideal şekilde korunmasını sağlamaktır” olarak yorumlamaktadır (<http://esnafbulteni.com/beyazit-devlet-kutuphanesi-dunyanin-en-guzel-10-modern-kutuphanesi-arasinda-yer-aldi/175142/>) (Şekil 48).

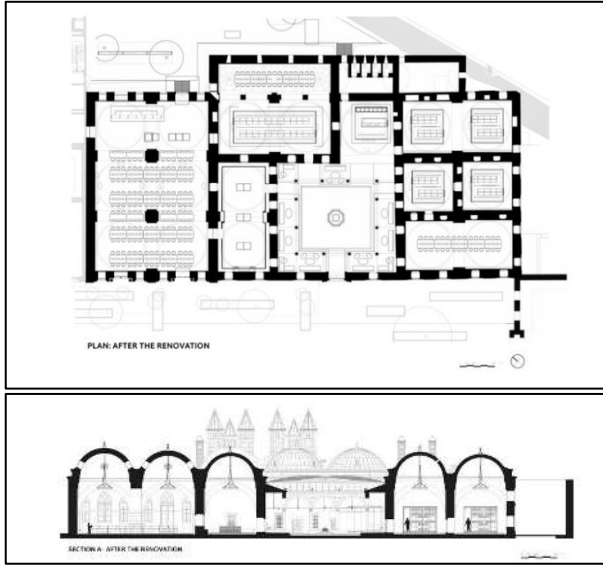

Şekil 48. Beyazıt Devlet Kütüphanesi iç mekân örneği.

Kaynak: <https://www.archdaily.com/791885/beyazit-state-library-tabanlıoglu-architects> (03.03.2022)

Mekan Kurgusu ve İşlevi: İstanbul’daki Beyazıt Devlet Kütüphanesi yenileme projesi mekânsal açıdan bakıldığında doğal ve sakin bir restorasyon olarak nitelendirilir (Şekil 48). Nadide kitaplar için tasarlanan cam odalar, tarihi mekânlar içinde denge unsuru oluştururken, aydınlatma düzeni, rahatsız edici olmaksızın, mevcut tarihi

mekânların gücünü arttırmıştır (<https://bi-ozet.com/2016/11/22/tabanlioglu-mimarlik-waf-2016da-buyuk-odulu-aldi/>).

Şekil 49. Beyazıt Devlet Kütüphanesi plan ve kesiti.

Kaynak: <https://www.archdaily.com/791885/beyazit-state-library-tabanlioglu-architects> (03.03.2022)

Belgelere Erişim: Bir ‘derleme kütüphanesi’ olan bu kütüphane, yaklaşık yarısı kitap olmak üzere bir milyona yakın dokümanı barındırmaktadır (Şekil 50).

Şekil 50. Beyazıt Devlet Kütüphanesi arşivi.

Kaynak: <http://istanbul.gov.tr/tarihin-icinde-modern-bir-mekn-beyazit-devlet-kutuphanesi> (03.03.2022)

Kütüphane Görevlisine Erişim: Kütüphaneci, açık hizmet noktasında çalışır, farklı yönlerden yaklaşması kolaydır.

Aydınlatma: Avluda yer alan beton çatı, ışığı filtreleyerek kontrollü bir atmosfer sağlan bir strüktür ile değiştirilmiştir. Tarihi yapının elverdiği doğal aydınlatmaya ek olarak, tarihi yapı niteliğini destekleyen genel aydınlatma elemanları mevcuttur. Ek olarak okuma alanlarında lokal aydınlatma elemanlarıyla okuma konforu desteklenmiştir. Aydınlatma tasarımının önemli bir parçası olarak duvar hattını takip eden, elektrik ve mekanik sistemleri gizleyen yükseltilmiş döşemenin kenarlarında yumuşak bir aydınlatmayla tüm mekâna yeni bir katman kazandırılmış olmasıdır (Şekil 51).

Şekil 51. Beyazıt Devlet Kütüphanesinde aydınlatma.

Kaynak: <https://www.arkitera.com/proje/beyazit-devlet-kutuphanesi-renovasyon-projesi/> (03.03.2022)

Güvenlik: Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır. Özel koleksiyonlar ideal koşullarda saklanmak için cam küp içinde korunmaktadır (Şekil 52).

Şekil 52. Beyazıt Devlet Kütüphanesinde yazma eserlerin cam prizmada korunması.

Kaynak: <https://www.arkitera.com/proje/beyazit-devlet-kutuphanesi-renovasyon-projesi/> (03.03.2022)

Renkler: Mobilyaların renkleri ve şekilleri “minimal müdahale” tasarım fikrini desteklemektedir. Kullanılan tüm renkler beyaz ve grileşmiş renklerdir (Şekil 53).

Şekil 53. Beyazıt Devlet Kütüphanesinde yapay ve doğal aydınlatma.

Kaynak: <https://www.archdaily.com/791885/beyazit-state-library-tabanlıoglu-architects> (03.03.2022)

Mobilya Malzemesi / Çalışma Masası / Oturma Elemanları / Raflar: “Asgari müdahale” yaklaşımıyla, tarihi dokuya modern dokunuşlar ile mekânın ruhu da korunmaktadır. Mobilyaların yalın yapısı binanın kendi tarihi mirasını gösterebilmesine imkân vermektedir. Açık alanlar ve doğru aydınlatma, alanı okuyucu için çekici hale getirmektedir. Mobilya seçiminde ve düzeninde yeniden düzenleme esnekliği ön planda tutulmuştur (Şekil 54).

Şekil 54. Beyazıt Devlet Kütüphanesinde mobilya-malzeme.

Kaynak: <https://www.akdn.org/architecture/project/beyazit-state-library-renovation> (03.03.2022)

Ödünç Alma Masası: Belgeleri dağıtmak ve almak için ayrılmış bir alan mevcuttur.

Kütüphane Kataloğu: Otomasyon sistemi mevcuttur. Kullanıcılar, arşiv ve kütüphaneyi tek yerden araştırma olanağı sunan online katalogdan arama yapabilirler.

Teknik Ekipman: Kopyalama, tarama, baskı makinelerine erişim mevcuttur.

Boş Zaman/Serbest Okuma Mekânları: Kütüphanenin sessiz çalışma ortamı dışında boş zaman/serbest okuma mekanları tespit edilememiştir.

Sanat/Sergiler: Halkın kütüphaneyi kullanımı sırasında, ortaya çıkarılan tarihi eserleri izleyebilecekleri sergiler ve kültürel etkinlikler mekan kurgusunun önemli öğeleridir (Şekil 55).

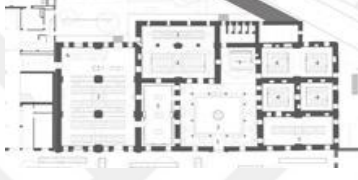

Şekil 55. Beyazıt Devlet Kütüphanesi mekânlarında sergi.

Kaynak: <https://www.archdaily.com/791885/beyazit-state-library-tabanlıoglu-architects> (03.03.2022)

Tablo 13

Beyazıt Devlet Kütüphanesi mekân analizi

KRİTERLER	GÖRSELLER	MEKÂN ANALİZİ
Konsept		İç mekânlarının hassas şekilde yeniden düzenlenmesinde ana yaklaşım; ‘binanın tarihi dokusunu olduğu gibi koruyarak iyileştirmek ve yeni çağdaş mekânlar kazanırken, kıymetli arşivin teknolojik imkânlarla en ideal şekilde korunmasını sağlamaktır. Bilgi almak için aktif bir yer. Bina, tarihi kütüphanelerde olduğu gibi küp-küre formundadır. Çağdaş kullanım şekline uyumlu olması avlusu ile birleştirilerek sağlanmıştır.
Mekân Kurgusu İşlevi		“Asgari müdahale” yaklaşımıyla, çağdaş ekler tarihi dokuya aşılırken böylece mekânın ruhu da korunmaktadır. Mobilyaların yalın yapısı binanın kendi tarihi mirasını gösterebilmesine imkân vermektedir.
Belgelere Erişim		Bir ‘derleme kütüphanesi’ olan bu kütüphane, yaklaşık yarısı kitap olmak üzere bir milyona yakın dokümanı barındırmaktadır.
Kütüphane Görevlisine Erişim		Kütüphaneci, açık hizmet noktasında çalışır, farklı yönlerden yaklaşması kolaydır.
Aydınlatma		Avluda yer alan beton çatı, ışığı filtreleyerek kontrollü bir atmosfer sağlan bir strüktür ile değiştirilmiştir. Tarihi yapının elverdiği doğal aydınlatmaya ek olarak, tarihi yapı niteliğini destekleyen genel aydınlatma elemanları mevcuttur. Ek olarak okuma alanlarında lokal aydınlatma elemanlarıyla okuma konforu desteklenmiştir.
Güvenlik		Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır. Özel koleksiyonlar cam küp içinde korunmaktadır.

(Tablo 13'ün devamı)

Renkler		Mobilyaların renkleri ve şekilleri “minimal müdahale” tasarım fikrini desteklemektedir. Kullanılan tüm renkler grileşmiş nötr renklerdir.
Mobilya Malzemesi		Çalışma yüzeylerinin lineer minimalist etkisi gruplar için hafif metal konstrüksiyondan yapılan arşiv ve mekânda yer alan tablolarla desteklenmektedir. Kolay taşınabilir ve konforlu sandalyeler kullanılmıştır. Çelik konstrüksiyondan yapılan raf sistemi, asıl amacının depolamak olduğunu destekler niteliktedir.
Çalışma Masaları		
Oturma Elemanları		
Raflar		
Ödünç Alma Masası		Belgeleri dağıtmak ve almak için ayrılmış bir alan mevcuttur.
Kütüphane Kataloğu		Otomasyon sistemi mevcuttur. Kullanıcılar, arşiv ve kütüphaneyi tek yerden araştırma olanağı sunan online katalogdan arama yapabilirler.
Teknik Ekipman		Kopyalama, tarama, baskı makinelerine erişim mevcuttur.
Boş Zaman/ Serbest Okuma Mekânları		Kütüphanenin sessiz çalışma ortamı dışında boş zaman/serbest okuma mekânları tespit edilememiştir.
Sanat/Sergiler		Halkın kütüphaneyi kullanımı sırasında, ortaya çıkarılan tarihi eserleri izleyebilecekleri sergiler ve kültürel etkinlikler mekân kurgusunun önemli öğeleridir.

4.2.3. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi Örneği

Tablo 14

Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi Genel Bilgileri

Proje isimi	Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi
Proje Tasarımı	KOOP mimarlık
Alan m ²	1180 m ²
Proje Yeri	İstanbul, Türkiye
Yıl	2017

Konsept: “*KOOP Mimarlık* ve Müze Sergi İşleri” tarafından tasarlanan Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi yaklaşık 23.000 kitaba ev sahipliği yapmaktadır. Gülhane Parkı içerisinde bulunan ve Osmanlı İmparatorluğu tarafından 19. yüzyılda telgrafhane binası olarak kullanılan yapı 2017 yılında tarihî dokusuna uygun olarak restore edilmeye başlanmıştır. 2019 yılında ziyaretçi kabul edecek hale gelen kütüphane Türkiye’deki ilk ve tek bilimler tarihi kütüphanesi olma özelliği yanı sıra başka bir özelliği de kitapların korunması için nem kontrol ve argon gazlı yangın söndürme sistemlerinin kullanılmasıdır.

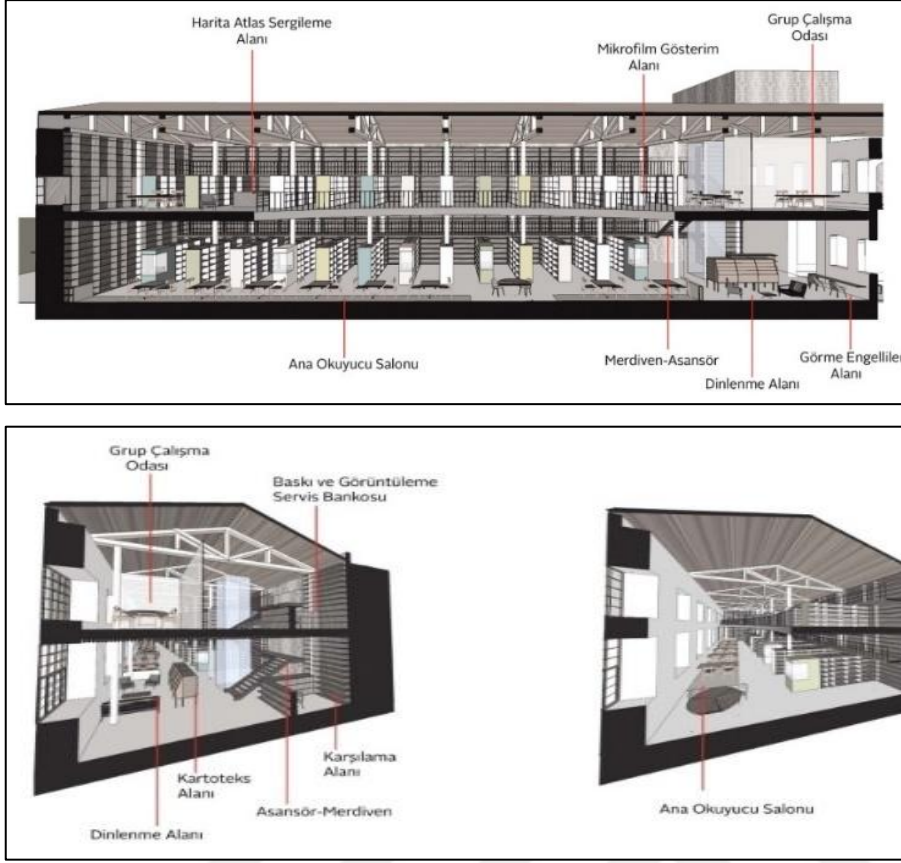
İç mekândan dışarı uzanan tasarım üç unsurun ilişkilendirilmesiyle yapılmıştır. Bu üç unsur yapının mevcut hali, sur duvarları ve Gülhane Parkı’nın doğasıdır. Bu düşüncenin ana nedeni kullanıcılara sakin, doğanın içerisinde, huzurlu bir kütüphanede atmosferi sunmaktır. Bu atmosfer tasarımda kullanılan temel mimari unsurlar ile sağlanmıştır (Şekil 56).

Şekil 56. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi kat planı

Kaynak: <http://www.arkiv.com.tr/proje/prof-dr-fuat-sezgin-islam-bilim-tarihi-arastirmalari-kutuphanesi/8839> (03.03.2022)

Mekân Kurgusu ve İşlevi: Zemin katta ana okuyucu salonu, kartoteks alanı, dinlenme alanı, görme engelliler alanı, teknik ofis ve güvenlik yer alırken ikinci katta harita atlas sergileme alanı, baskı ve görüntüleme servis bankosu, mikrofilm gösterim alanı, grup çalışma odası, arşiv, depo ve yönetim ofisleri bulunmaktadır (Şekil 57).

Şekil 57. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi

Kaynak:<http://www.arkiv.com.tr/proje/prof-dr-fuat-sezgin-islam-bilim-tarihi-arastirmalari-kutuphanesi/8839> (03.03.2022)

Kütüphanenin yeni strüktüründe asma kat düzeni ve açık bırakılan ahşap çatı makasları ile kullanıcılara ferah mekân algısı yaratmak hedeflenmiştir. Kullanıcıları doğru alanlara yönlendirme ve odaklanmayı sağlamak amacıyla uygun duvar, zemin renkleri ve aydınlatmalar amaçlanmıştır.

Belgelere Erişim: Prof. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi hâlihazırda yaklaşık 27.000 basılı yayına ev sahipliği yapmaktadır. Bu yayınların 21.000'i kitap, 6.000'i süreli yayınlardan oluşmaktadır. Kütüphanede belirli sayıda yazma ve nadir eser de bulunmaktadır.

Kütüphane Görevlisine Erişim: Kütüphaneci, açık hizmet noktasında çalışmaktadır.

Aydınlatma: Kütüphanenin her iki katında lineer aydınlatma kullanılmıştır. Asma katın cepheden geriye çekilmesiyle gün ışığının etkin kullanımı sağlanmıştır (Şekil 58).

Şekil 58. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesinde iç mekân.

Kaynak: <http://www.arkiv.com.tr/proje/prof-dr-fuat-sezgin-islam-bilim-tarihi-arastirmalari-kutuphanesi/8839> (03.03.2022)

Güvenlik: Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır. Nem kontrol ve argon gazlı yangın söndürme sistemi mevcuttur.

Renkler: Kütüphane iç mekan renk tercihlerinde malzemenin doğal dokusunu korumanın yanı sıra doymamış renk kombinasyonlarıyla dinamik bir armoni tercih edilmiştir (Şekil 59).

Mobilya Malzemesi / Çalışma Masası / Oturma Elemanları / Raflar: Hareketli mobilyalarda herhangi bir dönem referans alınmamıştır. Mobilyalar yerleşiminde yeniden düzenleme esnekliği yer almaktadır. Çalışma masalarında ahşap malzeme kendi dokusu ile kullanılırken, raf sisteminde doymamış ara renkler tercih edilmiştir. Oturma elemanlarında ince kesitli metal strüktür ve renkli font, sırtlık kullanılmıştır (Şekil 59).

Şekil 59. Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi renk kullanımı.

Kaynak: <http://www.arkiv.com.tr/proje/prof-dr-fuat-sezgin-islam-bilim-tarihi-arastirmalari-kutuphanesi/8839> (03.03.2022)

Şekil 60. Kütüphanede mobilya/malzeme

Kaynak: <http://www.arkiv.com.tr/proje/prof-dr-fuat-sezgin-islam-bilim-tarihi-arastirmalari-kutuphanesi/8839> (03.03.2022)

Ödünç alma masası: Ödünç alma noktası zemin katta açık plan düzeni içerisinde yer almaktadır.

Boş Zaman/Serbest Okuma Mekânları: Zemin katta dinlenme/izleme alanı olarak belirlenen çalışma ortamından da algılanan bir alan tanımlanmıştır.

Kütüphane Kataloğu: Kataloglamada, Bakanlığa bağlı kütüphanelerde kullanılan KOHA otomasyon sistemi ve Dewey tasnifi kullanılmaktadır.

Teknik Ekipman: Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri yer almaktadır.

Sanat/Sergiler: Yeni ve çoğunlukla bilinmeyen sanatçılar tarafından yapılan modern resimler, soyut heykeller, sanat eseri olarak yapılmış mobilyalar yer almaktadır.

Tablo 15

Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi Mekân Analizi

KRİTERLER	GÖRSELLER	MEKÂN ANALİZİ
Konsept		Yeni strüktür ile oluşturulan asma kat yerleşimi ve açıkta bırakılan ahşap çatı makaslarıyla, kullanıcılar için ferah bir mekân algısı oluşturmak amaçlanmıştır.
Mekân Kurgusu ve İşlev		Zemin katta ana okuyucu salonu, kartoteks alanı, dinlenme alanı, görme engelliler alanı, teknik ofis ve güvenlik yer alırken ikinci katta harita atlas sergileme alanı, baskı ve görüntüleme servis bankosu, mikrofilm gösterim alanı, grup çalışma odası, arşiv, depo ve yönetim ofisleri bulunmaktadır.
Belgelere Erişim		Prof. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi hâlihazırda yaklaşık 27.000 basılı yayına ev sahipliği yapmaktadır. Bu yayınların 21.000'i kitap, 6.000'i süreli yayınlardan oluşmaktadır. Kütüphanede belirli sayıda yazma ve nadir eser de bulunmaktadır.

(Tablo 15'in devamı)

Kütüphane Görevlisine Erişim		Kütüphaneci, açık hizmet noktasında çalışmaktadır.
Aydınlatma		Kütüphanenin her iki katında lineer aydınlatma kullanılmıştır. Asma katın cepheden geriye çekilmesiyle gün ışığının etkin kullanımı sağlanmıştır.
Güvenlik		Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır. Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır. Nem kontrol ve argon gazlı yangın söndürme sistemi mevcuttur.
Renkler		Kütüphane iç mekan renk tercihlerinde malzemenin doğal dokusunu korumanın yanısıra doymamış renk kombinasyonlarıyla dinamik bir armoni tercih edilmiştir.
Mobilya Malzemesi		Mobilya tasarımlarında ahşap, tekstil ve plastik malzemeler kullanılmıştır. Mimari tasarımdaki yalınlık ve yerleşimin ana fikri ziyaretçilere grup çalışması için uygun ortam sağlanmaktadır. Oturma yerleri uzun süreli kullanım amacıyla tasarlanmıştır. Sandalyelerin deri fontu, çalışma rahatlığını arttıran bir özelliktir. Modern görünüm ve basit çizgili çelik konstrüksiyon iç mekan tasarımıyla bütünleşiktir.
Çalışma Masaları		
Oturma Elemanı		
Raflar		
Ödünç Alma Masası		Ödünç alma noktası zemin katta açık plan düzeni içerisinde yer almaktadır.
Kütüphane Katalogu		Kataloglamada, Bakanlığa bağlı kütüphanelerde kullanılan KOHA otomasyon sistemi ve Dewey tasnifi kullanılmaktadır.

(Tablo 15'in devamı)

Teknik Ekipman	Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri yer almaktadır.
Boş Zaman/ Serbest Okuma Mekânları	Zemin katta dinlenme/izleme alanı olarak belirlenen çalışma ortamından da algılanan bir alan tanımlanmıştır.
Sanat/ Sergiler	Yeni ve çoğunlukla bilinmeyen sanatçılar tarafından yapılan modern resimler, soyut heykeller, sanat eseri olarak yapılmış mobilyalar yer almaktadır.

BÖLÜM V

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

5.1. Değerlendirme ve Sonuç

Çalışma, çağdaş kütüphanelerin yeni anlamı ve seçili örneklerde iç mekan tasarımı üzerine bir incelemedir. Türkiye’de okuma alışkanlığının azalması kütüphane iç mekân tasarımlarına odaklanmayı gerektirmiştir. Okuyucu sayısını arttırmanın yolu olarak; gelişen bilgi teknolojileri, çalışma anlayışı, öğrenme yöntemlerinin, kullanıcı gereksinimlerinin göz önüne alındığı kütüphane iç mekân tasarımlarının önemli rol oynadığı söylenebilir.

Juhneviča, E., & Üdre, D. (2015) "Libraries Designed for Users" adlı çalışmada yer alan, çağdaş ve geleneksel kütüphane yaklaşımlarını karşılaştırma amacıyla belirlenen ölçütler, çalışma kapsamında Dünya’da ve Türkiye’de seçili örneklerin mekan analizinde kullanılmıştır. İncelenen örneklerde çağdaş kütüphane ölçütlerinin hangi kriterleri karşıladığı Tablo 16 ve Tablo 17 da ifade edilmektedir. Belirlenen örnekler özelinde kütüphanelerin değişen gereksinimler doğrultusunda yeni anlamının ve iç mekan tasarım yaklaşımlarının analiz edildiği bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- *Konsept:* Günümüzde bir kütüphane, kullanıcılarının sadece bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için değil, aynı zamanda öğrenmek, araştırma yapmak, rahatlamak, çalışmak ve gruplar halinde etkileşimde bulunmak için sosyal alanlar sağlamakla da yükümlüdür. Dolayısıyla çağdaş bir kütüphanelerin yaşanan çağa ve insanların davranış biçimlerine göre güncellenen güçlü konseptlere sahip olduğu gözlemlenmiştir.
- *Mekân Kurgusu ve İşlevi:* Çağdaş kütüphanelerin anlamının ve rolünün değişmesiyle birlikte kullanıcı mekanlarının açık plan kurgusuyla sosyal etkileşimi teşvik edici yönde, konforlu ve çekici görsel etkiye sahip olduğu görülmektedir.
- *Belgelere Erişim:* Geleneksel anlayışın tersine tüm belgeler açık erişime sahiptir.
- *Kütüphane Görevlisine Erişim:* Kütüphane görevlisine erişimin zor olmadığı, farklı noktalardan algılanabilen konumda açık plan kurgusuyla birlikte çözümlendiği gözlemlenmiştir.

- *Aydınlatma:* Aydınlatma mimarının kendisi kadar önemlidir. Uygun olan yerlerde; güneş kontrolü, parlama kontrolü, yan camlar ve tavan pencereleri kullanılarak doğal aydınlatmanın kullanımı ön plana çıkarılmaktadır. Farklı aydınlatma türlerine sahip farklı malzemeler, renkler ve dokularla kullanıcıların mekânsal algıları ve deneyimlerinin arttırıldığı söylenebilir.
- *Güvenlik:* Kullanıcıların kendini güvende hissettiği ve değerli kitapların ve sanat eserlerinin korunduğu sistemler gözlemlenmiştir.
- *Renkler:* Geleneksel kütüphanelerde kullanılan koyu, grileşmiş ve doymamış renkler yerine kütüphane konseptini destekleyen oranda kromatik renk armonilerinin kullanıldığı söylenebilir.
- *Mobilya Malzemesi / Çalışma Masası / Oturma Elemanları / Raflar:* Mobilya malzemelerinde plastik, metal, tekstil gibi farklı yüzey etkilerin kullanımı yanı sıra malzemenin dokusu yerine rengin ön plana çıktığı yaklaşımlar da yer almaktadır. Mobilyalar hafif, taşınması kolay, yeniden düzenleme esnekliğine sahip olmanın yanı sıra raf gibi mobilya elemanlarının yapı elemanlarıyla birlikte çözümlendiği yaklaşımların da olduğu gözlemlenmiştir.
- *Ödünç alma masası:* Belgeleri dağıtmak ve almak için manuel işlemlerin otomasyonunda self servis noktaları ve sıralama robotlarının kullanıldığı söylenebilir.
- *Kütüphane Kataloğu:* Çevrimiçi kütüphane ve bilgi hizmetlerinin 7/24 erişim de dâhil olmak üzere bilgi ve iletişim teknolojileri yaygın olarak kullanılmaktadır.
- *Teknik Ekipman:* Çağdaş kütüphaneler teknolojik alt yapı desteği ve sunduğu hizmetlerle toplumda farkındalık yaratmalı. Ücretsiz erişim, kopyalama, tarama, baskı makinelerinin bilgiye ulaşmada bir araç olarak kullanıldığı ve planlamada yer aldığı gözlemlenmiştir.
- *Boş Zaman/Serbest Okuma Mekanları:* Kullanıcıların sosyalleşmesi amacıyla serbest zaman geçirme alanlarının planlandığı, çeşitli işlevlerin sunulduğu ve bu düşünceden hareketle mekan konseptlerinin oluşturulduğu söylenebilir.
- *Sanat/Sergiler:* Kullanıcısını sanatla buluşturan, kültürel etkileşim çağdaş kütüphanelerin öncelikli amaçları arasında yer aldığı gözlemlenmiştir.

Tablo 16

Dünya Örneklerinde Çağdaş Yaklaşımların Saptanması

KRİTERLER	ÇAĞDAŞ KÜTÜPHANELER	Stuttgart	Tianjin Binhai	Musashino
Konsept	Bilgi almak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için aktif bir yer.	✓	✓	✓
Mekân Kurgusu	Birçok açık alan, mobilyalar arasında dolaşmak için geniş alanlar.	✓	✓	✓
Mekân İşlevi	İnternet erişimi olan kişisel dizüstü bilgisayarları kullanmak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için büyük aktif okuma mekânları; ayrılmış sessiz okuma mekânları; kütüphanedeki ek bilgisayarlar; grup çalışmaları için özel mekânlar.	✓	✓	✓
Belgelere Erişim	Tüm belgeler açık erişimli serbestçe kullanılabilir.	✓	✓	✓
Kütüphane Görevlisine Erişim	Kütüphaneci, açık hizmet noktasında çalışır, farklı yönlerden yaklaşması kolaydır.	✓	✓	✓
Aydınlatma	Okuma masalarında lokal aydınlatma elemanı bulunan aydınlık okuma odaları. Uygun olan yerlerde atrium ve tavan pencerelerinin kullanımı.	✓	✓	✓
Güvenlik	Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.	✓	✓	✓
Renkler	Kromatik renkler (turuncu, mavi, sarı, yeşil, beyaz, gümüş)	✓	✓	✓
Mobilya Malzemesi	Plastik, tekstil ürünleri vb.	✓	✓	✓
Çalışma Masaları	Hafif, taşınması kolay, farklı malzemelerden yapılmıştır.	✓	✓	✓
Oturma Elemanları	Yumuşak dolgu ile kolay taşınabilir ve konforlu sandalyeler.	✓	✓	✓
(Tablo 16'nın devamı)				
Raflar	Ulaşılması kolay raflar, hareketli raflar, otomatik raflar.	✓	✓	✓
Ödünç Alma Masası	Belgeleri dağıtmak ve almak için self servis makineler.	✓	✓	✓
Kütüphane Kataloğu	Otomasyon sistemi bulunmaktadır.	✓	✓	✓
Teknik Ekipman	Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri.	✓	✓	✓
Boş Zaman/ Serbest Okuma Mekânları	Rahat koltuklar; genç okuyucular ve çocuklar için özel sandalyeler	✓	✓	✓
Sanat	Yeni ve modern resimler, soyut heykeller, sanat eseri olarak yapılmış mobilyalar.	✓	✓	✓
Sergiler	Anında kullanılabilecek açık erişim sergileri	✓	✓	✓

Tablo 17

Türkiye Kütüphane Örneklerinde Çağdaş Yaklaşımların Saptanması

KRİTERLER	ÇAĞDAŞ KÜTÜPHANELER	Salt Galata	Beyazıt Devlet	Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi
Konsept	Bilgi almak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için aktif bir yer.	✓		
Mekân Kurgusu	Birçok açık alan, mobilyalar arasında dolaşmak için geniş alanlar.	✓	✓	
Mekân İşlevi	İnternet erişimi olan kişisel dizüstü bilgisayarları kullanmak ve diğer kullanıcılarla sosyalleşmek için büyük aktif okuma mekânları; ayrılmış sessiz okuma mekânları; kütüphanedeki ek bilgisayarlar; grup çalışmaları için özel mekânlar.	✓		
(Tablo 17' nin devamı)				
Belgelere Erişim	Tüm belgeler açık erişimli serbestçe kullanılabilir.	✓	✓	✓
Kütüphane Görevlisine Erişim	Kütüphaneci, açık hizmet noktasında çalışır, farklı yönlerden yaklaşması kolaydır.	✓	✓	✓
Aydınlatma	Okuma masalarında lokal aydınlatma elemanı bulunan aydınlık okuma odaları. Uygun olan yerlerde atrium ve tavan pencerelerinin kullanımı.	✓	✓	✓
Güvenlik	Güvenlik, güvenlik kapıları ve güvenlik kılavuzları ile sağlanmaktadır.	✓	✓	✓
Renkler	Kromatik renkler (turuncu, mavi, sarı, yeşil, beyaz, gümüş)	✓	✓	✓
Mobilya Malzemesi	Plastik, tekstil ürünleri vb.	✓	✓	✓
Çalışma Masaları	Hafif, taşınması kolay, farklı malzemelerden yapılmıştır.	✓		
Oturma Elemanları	Yumuşak dolgu ile kolay taşınabilir ve konforlu sandalyeler.	✓	✓	✓
Raflar	Ulaşılması kolay raflar, hareketli raflar, otomatik raflar.	✓	✓	✓
Ödünç Alma Masası	Belgeleri dağıtmak ve almak için self servis makineler.	✓	✓	
Kütüphane Kataloğu	Otomasyon sistemi bulunmaktadır.	✓	✓	✓
Teknik Ekipman	Ücretsiz erişim kopyalama, tarama, baskı makineleri.	✓	✓	✓
Boş Zaman/ Serbest Okuma Mekânları	Rahat koltuklar; genç okuyucular ve çocuklar için özel sandalyeler	✓		
Sanat	Yeni ve modern resimler, soyut heykeller, sanat eseri olarak yapılmış mobilyalar.	✓		✓
Sergiler	Anında kullanılabilecek açık erişim sergileri	✓	✓	

İncelenen kütüphanelerin mekân analizlerinden elde edilen ortak veriler aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Kullanıcı etkileşimini teşvik eden
- Kullanıcının sosyalleşmesini farklı ve çeşitli işlevlerle destekleyen
- Mekân kurgusunda homojen
- Dijital okur-yazarlık ve dijital kültürü önemseyen
- Öğrenme, tartışma ve üretmeye açık mekân kurgusu
- İç ve dış mekân arasında güçlü ilişki kuran
- Etkili tasarım dili olan
- Kütüphane konseptini destekleyen nitelikte mobilya tasarımı
- Hareketi, öğrenmeyi, etkileşimi teşvik eden hafiflik ilkesi
- Yüksek kaliteli hizmet sunumu
- Yaşam boyu öğrenmeye teşvik edici mekânsal özellikler ön plana çıkmaktadır.

Çağdaş bir kütüphane tasarımı ancak bu unsurlar arasındaki ilişkinin bütünsel olarak kurgulanması ile sağlanabilir. Kütüphanelerin ana amacının sadece öğrenme ve gözlemlene olmadiğının aynı zamanda mekan aracılığıyla izlemek, düşünmek, etkileşim kurmak ve hatta iletişim kurmak için alanlar yaratmanın önemli olduğu bilinci geleceğın çağdaş kütüphane tasarımlarında önem kazanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Altuğ B.G. (2019). Üniversite kütüphanelerinin mekânsal analizi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Mimari Tasarım Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 122s.
- Anameriç, H. (2006). Osmanlılarda kütüphane kültürü ve bilimsel yaşama etkisi. OTAM (Osmanlı Tarih Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi), 2006(19), 53-78.
- Anandasivam, K., & Cheong, C. F. (2008). Designing a creative learning environment: NTU's new Art, Design and Media Library. *The Electronic Library*, 26 (5), 650-661.
- Aydoğan Moza, E. (2020). Gelenekselden bilişime: Sürdürülebilir kütüphane tasarımının güncel ilkeleri, Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 263 s.
- Azuma, R., Baillot, Y., Behringer, R., Feiner, S., Julier, S., & MacIntyre, B. (2001). Recent advances in augmented reality. *IEEE computer graphics and applications*, 21(6), 34-47.
- Britton, L. (2012). The makings of maker spaces, part 1: Space for creation, not just consumption. *Library Journal*, 137(16), 20-23.
- Chartier, R. (1993). Libraries without walls. *Representations*, 42, 38-52.
- De Vinne, T. L. (1969). The invention of printing. [https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=eqFBCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA17&dq=De+Vinne,+T.+L.+\(1969\).+The+invention+of+printing.+Lulu.+com&ots=aAiFYTNpq3&sig=MD0VQ3QffTBLgNxfTFhDEvW4UBI&redir_esc=y#v=onepage&q=De%20Vinne%2C%20T.%20L.%20\(1969\).%20The%20invention%20of%20printing.%20Lulu.%20com&f=false](https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=eqFBCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA17&dq=De+Vinne,+T.+L.+(1969).+The+invention+of+printing.+Lulu.+com&ots=aAiFYTNpq3&sig=MD0VQ3QffTBLgNxfTFhDEvW4UBI&redir_esc=y#v=onepage&q=De%20Vinne%2C%20T.%20L.%20(1969).%20The%20invention%20of%20printing.%20Lulu.%20com&f=false) (son erişim 04.02.2022)
- Dewe, M. (2006). Planning public library buildings: concepts and issues for the librarian. England: Aldershot.
- Dölgen H. (1997). Kütüphanler, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bina Bilgisi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 174s.
- Eroğlu, B. (1990) . Bazı örnekleri ile Anadolu'da tarihi Türk kütüphane mimarlığı, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

- Evjen, S., & Audunson, R. (2009). The complex library: Do the public's attitudes represent a barrier to institutional change in public libraries?. *New library world*, 110(3/4), 161-174.
- Evjen, S., & Audunson, R. (2009). The complex library: Do the public's attitudes represent a barrier to institutional change in public libraries?, *New library world*, 110(3/4), 161-174.
- Goulding, A. (2005). A community forum: UK public libraries as meeting spaces. In *Librarianship in the Information Age: Proceedings from the 13th BOBCATSSS-symposium*, 349-358.
- Greenhalgh, P. (1995). The art library—a moving target. *Art Libraries Journal*, 20(2), 13-17.
- <http://immersiv gaze.com/blog/?tag=ar-for-library> (son erişim 04.02.2022)
- <http://totems.com/stuttgart-city-library-interior-design-and-signage.html>
- <http://www.arkiv.com.tr/proje/prof-dr-fuat-sezgin-islam-bilim-tarihi-arastirmalari-kutuphanesi/8839> (son erişim 04.02.2022)
- <http://www.arkiv.com.tr/proje/salt-galata1/4709> (son erişim 04.02.2022)
- <http://www.eblida.org/activities/position-papers.html> (son erişim 04.02.2022)
- http://www.eblida.org/News/2018/SOFIA_Declaration_FINAL_26.02.2018.pdf Sofia (Bulgaria) – 26 February 2018, EBLIDA (son erişim 04.02.2022)
- <http://www.orsyachtdesign.com/haber> (son erişim 04.02.2022)
- <http://www.samsunajans.com.tr/haber-kitap-gorunumlu-kutuphaneye-rekor-ziyaretci-6571.html> (son erişim 04.02.2022)
- <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do;jsessionid=Jh11YpyGp2pTNjrL1JQ21syty6SsXMhSqLnGNcN4DTM0Rw5ZjgLW!644368050?id=21545> (son erişim 04.02.2022)
- <https://bi-ozet.com/2016/11/22/tabanlioglu-mimarlik-waf-2016da-buyuk-odulu-aldi/> (son erişim 04.02.2022)
- <https://bi-ozet.com/2017/03/08/tabanlioglu-mimarlik-beyazit-devlet-kutuphanesi-projesi-ile-world-interior-news-odulunu-aldi/> (son erişim 04.02.2022)
- <https://blog.britishmuseum.org/a-library-fit-for-a-king/> (son erişim 04.02.2022)
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Library-Statistics-2019-33630>
- https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_libraries (son erişim 04.02.2022)
- <https://hosting.iar.unicamp.br/lab/luz/ld/Arquitetural/diversos/Lighting%20for%20Libraries.pdf>

- <https://kutuphane.kitapi.net/blog/21-04-2016/kutuphane-nedir/491> (son erişim 04.02.2022)
- <https://library.wit.edu/home> (son erişim 04.02.2022)
- <https://librarybuildings.info/germany/stuttgarts-municipal-library> (son erişim 04.02.2022)
- <https://librarybuildings.info/germany/stuttgarts-municipal-library> (son erişim 04.02.2022)
- https://librarymap.ifla.org/map/Metric/Number-of-libraries/LibraryType/National-Libraries,Academic-Libraries,Public-Libraries,Community-Libraries,School-Libraries,Other-Libraries/Weight/Totals-by-Country-*11 (son erişim 04.02.2022)
- <https://odatv4.com/makale/turkiyenin-en-ilginc-kutuphanesi-18031859-135144> (son erişim 04.02.2022)
- <https://saltonline.org/tr/182/salt-arastirma> (son erişim 04.02.2022)
- <https://small.library.virginia.edu/collections/featured/the-thomas-jefferson-papers/> (son erişim 04.02.2022)
- <https://wewatt.com/green-energy-charging-devices/> (son erişim 04.02.2022)
- <https://www.arch2o.com/stuttgart-city-library-yi-architects/arch2o-stuttgart-city-library-yi-architects-10/> (son erişim 04.02.2022)
- <https://www.archdaily.com/11651/seattle-central-library-oma-lmn> (son erişim 04.02.2022)
- <https://www.archdaily.com/209340/vennesla-library-and-culture-house-helen-hard> (son erişim 04.02.2022)
- https://www.archdaily.com/22711/tama-art-university-library-toyo-ito-by-iwan-baan?ad_medium=widget&ad_name=recommendation (son erişim 04.02.2022)
- <https://www.archdaily.com/505344/public-library-amsterdam-jo-coenen-and-co-architekten> (son erişim 04.02.2022)
- <https://www.archdaily.com/791885/beyazit-state-library-tabanlioglu-architects> (son erişim 04.02.2022)
- <https://www.archdaily.com/882819/tianjin-binhai-library-mvrdv-plus-tianjin-urban-planning-and-design-institute> (son erişim 04.02.2022)
- <https://www.architectural-review.com/buildings/square-the-circle-green-square-library-in-sydney-australia-by-stewart-hollenstein-in-association-with-stewart-architecture> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.archpaper.com/2018/08/aluminum-complements-wood-striated-skin/> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.arkitektuel.com/tianjin-binhai-kutuphanesi/> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.arkitektuel.com/tianjin-binhai-kutuphanesi/> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.businessinsider.com/18-of-the-worlds-greatest-libraries-2014-12> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.designboom.com/architecture/atelier-oslo-lundhagem-main-library-deichman-norway-07-03-2020/> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.educanet-courses.com/project/maker-spaces-in-education-getting-started/> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.epl.ca/makerspace/> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.local.gov.uk/lga-600-percent-boom-online-library-memberships-some-areas-coronavirus-lockdown> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.ntv.com.tr/sanat/istanbulun-kutuphane-verileri-eser-ve-ziyaretci-sayilari,5kQbEbnI-0WR4iRNPHS2tA> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.slsc.org/exhibits-attractions/makerspace/> (son erişim 04.02.2022)

<https://www.tokihaber.com.tr/dosya-haber/135-yasinda-bir-genc-beyazit-devlet-kutuphanesi/> (son erişim 04.02.2022)

<https://www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2011/08/03/musashino-art-university-museum-library-in-tokyo-japan-by-sou-fujimoto-architect> (son erişim 04.02.2022)

<https://www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2016/07/02/tianjin-binhai-library-in-china-by-mvrdv/>

İstanbul Teknik Üniversitesi Vakfı Yayını (2019). Bilim ve Teknoloji Tarihi, ISSN: 1303-1139, 84, 80-83.

Juhņeviča, E., & Ūdre, D. (2010). " Libraries designed for users". Nowadays concept of library architecture and interior. Bobcatsss 25-26 Ocak, Parma, Poster sunumu.

Larsen, S. (2010). From Reference Area to Learning Common–Modernising University Library Space. Bibliothek Forschung und Praxis, 34(3), 337-341.

Latimer, K., & Niegaard, H. (2007). IFLA library building guidelines: Developments and reflections (IFLA Series on Bibliographic Control), UK: KG Saur Verlag, ISBN 978- 3-598-11768-8

- Leighton, P. D., Weber, D. C., & Metcalf, K. D. (1999). Planning academic and research library buildings. American Library Association. ISBN-13: 978-0838907474
- Lushington, N. (2002). Libraries designed for users: A 21st century guide. Neal Schuman Publication
- May, F., & Swabey, A. (2015). Using and experiencing the academic library: A multisite observational study of space and place. *College & Research Libraries*, 76(6), 771-795.
- McCabe, G. B., & Kennedy, J. R. (2003). Planning the Modern Public Library Building (Libraries Unlimited Library Management Collection), ISBN 0-313-32155-8
- McClure, C. R. (1994). Network literacy: A role for libraries?, *Information Technology and libraries*, 13(2), 115.
- McDonald, A., (2008). *1. The Top Ten Qualities of Good Library Space*, 13-29. <https://doi.org/10.1515/9783598440373.1.13>,
- Niegaard, H., & Latimer, K. (2007). IFLA library Building Guidelines: developments & reflections, ISBN 978-3-598-11768-8.
- Ocakcan T. K. (2013). 18. yüzyıl Osmanlı kütüphanelerinin yapım teknikleri ve I. Mahmut Kütüphanesi restorasyon uygulaması üzerine bir değerlendirme, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Restorasyon Ana Bilim Dalı, Koruma-Yenileme ve Restorasyon Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 234 s.
- Okutan R. S. (2016), Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi örneğinde yapı binaların yeşil renovasyonuna kullanıcı odaklı bir yaklaşım, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 125s.
- Peteksén, E. N. (1953). *Unesco and Public Libraries.*, 531-542.
- Pınarcıkoğlu İ.E., (1995), Murad Molla Kütüphane Kompleksi restorasyon projesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 69s.
- Pomerantz, J., & Marchionini, G. (2007), The digital library as place, *Journal of documentation*, 63(4), 505-533.
- Rooney-Browne, C. (2009). Rising to the challenge: a look at the role of public libraries in times of recession. *Library review*, 58 (5), 341-352.
- Sannwald, W. W. (2007). Designing libraries for customers. *Library Leadership & Management*, 21(3), 131-138.

- Shih, C. M., Liou, F. J., & Johanson, R. E. (2010). The Tectonic Integration of Louis I. Kahn' s Exeter Library. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 9(1), 31-37.
- Uddin, M. S. (2008). Simulation of Daylight in the Architecture of Louis I. Kahn: A Study of the Un-built Hurva Synagogue. *eCAADe 26 - Section 18: Digital Aids to Design Creativity 3*, 727-734.
- Vale, L.J. (1992). *Architecture, power, and national identity*, New Haven: Yale University Press, ISBN: 9780300049589.
- Van Buren, M. (1965). Design of Library Furniture, 388-395.
- Yıldırım S. (1995), Kütüphanelerde aydınlatma ve teknolojik gelişmelerin kütüphane aydınlatmasında etkileri, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 104s.